શૈશવ

શૈશવ

૨૦૨૫-૨૬ - વાર્ષિક અહેવાલ

બાળકો વિશેષ કરીને તકવંચિત બાળકોના સર્વાંગી શિક્ષણ અને વિકાસ માટે શૈશવ દ્વારા કાર્ય શરુ કર્યાને આ વર્ષે ૩૨ વર્ષ પૂર્ણ થયા! અનેકવિધ પ્રયોગો અને કાર્યો થયા તો ઉતાર-ચઢાણ પણ આવ્યા પરંતુ બાળકો સાથે ચાલ્યા તેનો આનંદ છે અને રંજ પણ છે. હજુ કેટકેટલું કરવાનું બાકી છે!

૨૦૨૫-૨૬ના વર્ષ દરમ્યાન ભાવનગરમાં અને નર્મદા જિલ્લાના ડેડીયાપાડા વિસ્તારમાં બાળકોની સર્વાંગી કેળવણીનો કાર્યક્રમ સઘન પ્રવૃતિઓ સાથે ચાલી રહ્યો હતો જેમાં જીવન કૌશલ્યો, તરુણાવસ્થામાં થતા શારીરિક, માનસિક અને ભાવનાત્મક ફેરફારો, વિષય આધારિત શૈક્ષણિક પ્રવૃતિઓ વગેરે અંગેની વધુ વિગત આ અહેવાલમાં પાછળ આપી છે. આ ઉપરાંત વર્ષ દરમ્યાન થયેલ કેટલીક વિશિષ્ટ પ્રવૃતિઓ-કાર્યક્રમ અંગેની વાત અહિયાં મૂકી છે.

મલ્ટી પરપઝ મોબાઈલ રીસોર્સ સેન્ટર

૨૦૧૮માં નર્મદા વિસ્તારના ડેડીયાપાડા વિસ્તારના બાળકો સાથે કાર્ય શરુ કર્યું ત્યારથી હતું કે અહિંયા પણ ભાવનગરની જેમ મોબાઈલ વાન હોય તો બાળકોને મઝા પડી જાય, એ ઇચ્છાની પૂર્તિ થઇ ૨૦૨૫ના જુલાઈની’ બીજી તારીખના રોજ સ્વિટ્ઝર્લેન્ડની સંસ્થા ASED (Action Solidaire pour l’Éducation et le Développement) ના સહયોગથી મલ્ટી પરપઝ મોબાઈલ રીસોર્સ સેન્ટર મોબાઈલ વાનનું લોકાર્પણ જાણીતા સાહિત્યકાર શ્રી મીનળબહેન દવેના વિશેષ સાનિધ્યમાં સંસ્થાના શુભેચ્છકો – મિત્રોની ઉપસ્થિતિમાં ડેડીયાપાડા ખાતે કરવામાં આવ્યું! આ મોબાઈલવાન લેપટોપ, લેબોરેટરી, લાયબ્રેરી, રમત ગમતના સાધનો, ટીવી, પ્રદર્શન જેવી અનેકવિધ સુવિધાઓ અને ૨૫ થી ૩૦ બાળકો પ્રવાસ કરી શકે તેવી વ્યવસ્થા ધરાવે છે.

આમ આદિવાસી વિસ્તારના બાળકોને કેળવણીની અધતન સુવિધાઓ પહોંચાડવાનો આ પ્રયાસ મહત્વનો બની રહ્યો છે.

જીવન કૌશલ્ય તાલીમ શિબિર

બાળકોના સર્વાંગી કેળવણીના અનુસંધાનમાં જીવન કૌશલ્યોના વિકાસ પર મહત્વનો ભાર સંસ્થાની શરૂઆતથી આપવામાં આવી રહ્યો છે. આ માટે અનેકવિધ પ્રવૃતિઓ – રમતો વિકસાવી છે. આ અનુભવ અને જ્ઞાનનો લાભ વધુને વધુ સંસ્થાઓને મળે અને તેના દ્વારા વધુ બાળકો સુધી પહોંચાય તેને ધ્યાનમાં રાખી ૧૩ થી ૧૬મે’૨૦૨૫માં અમદાવાદમાં રાજ્ય સ્તરની જીવન કૌશલ્ય તાલીમ શિબિર ૪ દિવસની યોજવામાં આવી હતી, જેમાં ગુજરાતની ૯ સંસ્થાઓ ઉપરાંત હિમાચલ પ્રદેશ, મહારાષ્ટ્ર, રાજસ્થાન અને તમિલનાડુની ચાર સંસ્થા મળી કુલ ૧૩ સંસ્થાના ૨૯ પ્રતિનિધિઓને તાલીમ આપવામાં આવી હતી, આ પ્રકારની તાલીમો અવાર-નવાર યોજતા રહેવાનું પણ નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું.

આંતરરાષ્ટ્રીય રમતગમત દિવસ અને બાળકોનો ઢંઢેરો :

શૈશવની જેમ દેશમાં જીવન કૌશલ્યો પર વિશેષ કાર્ય કરતી સંસ્થાઓ પણ અવારનવાર જુદા-જુદા માધ્યમોથી મળીને અનુભવોનું આદાન-પ્રદાન કરતી હોય છે તેમાં રાષ્ટ્રીય સ્તરે શૈશવ પણ સક્રિય યોગદાન આપતું રહ્યું છે.

રાષ્ટ્રસંઘ દ્વારા ૧૧ જુનના દિવસને આંતરરાષ્ટ્રીય રમત દિવસ તરીકે જાહેર કરવામાં આવ્યો ત્યારથી તેની ઉજવણી બાળકો સાથે કરવામાં આવી રહી છે. આ વર્ષે પણ ભાવનગર તથા ડેડીયાપાડાના બાળકો સાથે ઉજવવા ઉપરાંત બેંગ્લોરની એક સ્ટેપ તથા અન્ય સંસ્થાઓની સાથે મળી દેશના જુદા જુદા ભાગના બાળકો સાથે ચર્ચા કરી “રમતનો ઢંઢેરો” તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો તેમાં શૈશવ સક્રિય રીતે જોડાયું હતું. બાળકોને રમત માટે શું જોઈએ છે તેની વધુ વિગત પાછળ અહેવાલમાં આપી છે. આમ રાષ્ટ્રીય સ્તરે બાળકોના રમતગમતના અધિકારની વાત વધુ લોકો સુધી પહોંચે તે માટેના વિશેષ પ્રત્યનોમાં સામેલ થવાનો આનંદ છે.

રાષ્ટ્રીય તથા રાજય બાળ અધિવેશનમાં બાળ પ્રતિનિધિત્વ :

વર્ષ ૨૦૦૮માં શૈશવ અને બાળકોના સંગઠન બાલસેનાના ઉપક્રમે દેશભરના બાળ સંગઠનોના પ્રતિનિધિ બાળકો સાથે પ્રથમ રાષ્ટ્રીય અધિવેશન યોજવામાં આવ્યું ત્યારબાદ નિયમિત રીતે બાળ પ્રતિનિધિઓના રાષ્ટ્રીય અધિવેશન યોજાતા રહ્યાં છે. જેમાંથી નેશનલ ફોરમ ફોર ચાઈલ્ડ પાર્ટીસીપેશન વિકસ્યું. આ વર્ષે શક્તિ વિડીયલ સંસ્થાના ઉપક્રમે તા.૨૨ થી ૨૪ મે’૨૦૨૫ દરમ્યાન મદુરાઈ ખાતે ૬ ઠું રાષ્ટ્રીય બાળ અધિવેશન યોજાયું હતું. જેમાં ૧૨ રાજયની જુદી જુદી સંસ્થાના બાળકો તથા કાર્યકરોએ ભાગ લીધો હતો. બાલસેનાના ૪ બાળકો સાથે સંસ્થાના બે કાર્યકર ભાઈ-બહેનોએ કાર્યક્રમમાં પ્રતિનિધિત્વ કર્યું હતું.

આ અધિવેશનમાં દેશના બંધારણ વિષે, સિદ્ધાંતો અને મૂલ્યો વિષેનું શિક્ષણ પ્રવૃતિઓના માધ્યમથી કરવામાં આવ્યું હતું. ઉપરાંત ઓનલાઈન સેફટી વિષે જાગૃત કરવામાં આવ્યા હતાં. બાળકોએ એક-મેકના અનુભવો અને નૂતન પ્રવૃતિઓ વિષે આદાન-પ્રદાન કર્યું હતું. મદુરાઈ ઉપરાંત રામેશ્વર તીર્થની બાળકોએ મુલાકાત લીધી હતી.

આ ઉપરાંત બાલસેનાના પ્રતિનિધિ બાળકોએ ભોપાલ ખાતે રાષ્ટ્રીય સ્તરે કાન્સર્ન ફોર વર્કિંગ ચીલ્ડ્રન દ્વારા આયોજિત લીડરશીપ કેમ્પમાં ભાગ લીધો હતો.

આ ઉપરાંત બાળ અધિકાર સમૂહ-ગુજરાતના ઉપક્રમે ગુજરાત રાજ્ય બાળ મંચ બાળકોનું ફોરમ પણ રચાયું છે તેમાં બાલસેનાના ૪ બાળકો તથા ૨ કાર્યકરો ૪ થી ૬ જુન દરમ્યાન અમદાવાદમાં યોજાયેલ કાર્યક્રમમાં પ્રતિનિધિત્વ કર્યું હતું. આ કાર્યક્રમમાં બાળસુરક્ષા તથા રાજ્યની બાળ સુરક્ષા નીતિ કેવી હોવી જોઈએ તે અંગેના સૂચનો બાળકોએ કર્યા હતા જે યુનિસેફના માધ્યમથી સરકારને મોકલવામાં આવ્યા હતાં.

શૈશવ બાલદોસ્ત ફેલોશીપ કાર્યક્રમ :

બાળકો સાથે કાર્યોના અનુભવમાંથી અમે સમજ્યા છીએ કે બાળકો સાથે સર્વાંગી રીતે કાર્ય કરી શકે તેવા કુશળ કાર્યકરો મેળવવા પડકાર છે. આ મુદાને ધ્યાનમાં લઇ બે વર્ષનો બાલ દોસ્ત ફેલોશીપ કાર્યક્રમ શરુ કરવાના અનુસંધાનમાં સમગ્ર વર્ષ દરમ્યાન સંસ્થાની ટીમમાં ચર્ચા થતી રહી, આ દરમ્યાન ટીચ ફોર ઇન્ડીયાના TFix કાર્યક્રમની જાણકારી મળતાં ફેલોશીપ કેવી રીતે ચલાવી શકાય તે અંગે તેઓની સાથે પણ વાત થતાં સંસ્થાના ડીરેક્ટર પારુલબહેન વિશેષ રસ લઇ TFix કાર્યક્રમ સાથે સઘન રીતે જોડાઈ ફેલોશીપ કાર્યક્રમની ડીઝાઈનથી લઈને અમલીકરણ સુધીના મુદાઓ વિષે તૈયારીઓ કરી આ માટે ટીચ ફોર ઇન્ડિયાની ટીમ વિશેષ કરીને શ્રી નેહા ગુર્જરે સુંદર યોગદાન આપ્યું હતુ અને ફેલોશીપ કાર્યક્રમ તૈયાર કરવામ આવ્યો.

આ કાર્યક્રમ જુન’ ૨૦૨૬ થી શરુ થનાર છે પણ પૂર્વ તૈયારીના ભાગરૂપે ફેલોશીપનો અભ્યાસક્રમ, ફેલોની પસંદગી, ફિલ્ડ કાર્યનો અનુભવ વગેરે અનેક મુદ્દાઓ અંગેનું આયોજન વિગતો સાથે આ વર્ષમાં કરવામાં આવ્યું હતું. આમ આ નવત્તર કાર્યક્રમ શૈશવનું એક વિશેષ માઈલ સ્ટોન છે.

આ ઉપરાંત આત્મા સંસ્થા સાથે 3 વર્ષથી સહયોગ કરીને શૈશવની વિવિધ નીતિ-માર્ગદર્શિકાઓ થી લઈને સીસ્ટમ મજબૂત કરવાનું કાર્ય પણ કરતા રહેવામાં આવ્યું હતું.

ગાઈડ સ્ટાર પ્રમાણપત્ર :-

ગાઈડ સ્ટાર ઇન્ડિયા સંસ્થાઓની જવાબદેહિતા, પારદર્શિતા, વિશ્વસનીયતાને લઈને કાર્ય કરે છે અને સંસ્થાઓના સંચાલનને પ્રમાણિત કરવાનું કાર્ય કરે છે, ગાઈડ સ્ટારના ધારા ધોરણો મુજબ શૈશવને પ્રમાણિત કરી સર્વોચ્ચ ‘પ્લેટીનમ’ પ્રમાણપત્ર એનાયત કર્યું હતું જે આપણા સૌ માટે આનંદ અને ગૌરવપૂર્ણ છે.

આપણે ક્યારે શીખીશું, ક્યારે દુનિયાના લોકો ઉભા થશે ને કહેશે બસ, બહુ થયું, પ્રભુએ આપણને હળીમળીને રહેવા માટે સર્જ્યા છે, એકબીજા માટે સર્જ્યા છે. આપણને વિશેષ જાતિઅભિમાન માટે નહી, પરંતુ પારસ્પારિકતા માટે સર્જ્યા છે.

- ડેસમન્ડ ટુટુ

કેળવણીનો નૂતન પ્રયોગ – બાલસેના

એકતા-સમાનતા, મૈત્રી અને સહભાગિતાના મૂલ્યો સાથે ૨૦૦૩માં બાળકોના સંગઠન સ્વરૂપે શરુ કરેલ આ કાર્યક્રમ ચઢાવ-ઉતાર વચ્ચે પણ સાતત્યપૂર્ણ રીતે ૨૨ વર્ષ પૂરા કરી ૨૩માં વર્ષમાં પ્રવેશ્યો તે આપના સૌ માટે આનંદ અને ગૌરવરૂપ છે.

બાળકો કેવળ ગોખણીયું જ્ઞાન જ ન મેળવતા જીવન વ્યવહાર અને નાગરિક શિક્ષણની સર્વાંગી તાલીમ મેળવે અને તે માટે તેઓ પહેલ કરે તે રીતે કાર્યક્રમ વિકસતો રહ્યો છે.

બાલસેનાના બાળકો સાથે આ વર્ષ અનેકવિધ પ્રવૃતિઓ થઇ છે તે પૈકીની મહત્વની પ્રવૃતિઓની વાત તથા કામગીરીની આંકડાકીય માહિતી અહિંયા આપવા પ્રયત્ન કર્યો છે.

વેકેશન શિબિર :

દર વર્ષની જેમ આ વર્ષે પણ ઉનાળુ વેકેશન દરમ્યાન ભાવનગરના જે વિસ્તારોમાં પ્રવૃતિઓ થાય છે ત્યાં વેકેશનને ધ્યાનમાં રાખી સવિશેષ પ્રવૃતિઓ કરાવવામાં આવી હતી. ૪ મે થી ૩૧ મે દરમ્યાન ૧૩ વિસ્તારોના ૩૦૯ બાળકો પ્રવૃતિઓમાં જોડાયા હતા.

બાળકો તર્કબદ્ધ રીતે વિચારતાં થાય, સર્જનાત્મક કૌશલ્ય વિકસે, ટીમ બિલ્ડીંગ થાય, નેતૃત્વ લેતા થાય, આત્મ વિશ્વાસ વધે તે માટે વિવિધ બોર્ડ ગેમ્સની સાથે જાતે બનાવોના સિધ્ધાંત આધારિત 'મિકેનો' ગેમ્સ-પ્રસિદ્ધ લોગો ગેમ્સના બોક્સ દ્વારા વિવિધ મોડેલ તૈયાર કરવાનાં પ્રોજેક્ટ કર્યા હતાં.

આ ઉપરાંત એવરેસ્ટ શિખર સર કરનાર પ્રથમ આદિવાસી વિદ્યાર્થીના પ્રેરણાત્મક જીવન આધારિત ફિલ્મ 'પૂર્ણા' બાળકોને બતાવવામાં આવી હતી.

વેકેશન શિબિરની પૂર્ણાહૂતિ ૧ જૂન' ૨૦૨૫ના રોજ શ્રી દોલત અનંત વળિયા સ્કૂલના પ્રાંગણમાં સ્કાઉટ-ગાઈડ પ્રવૃતિઓ માટે જીવન ન્યોછાવર કરનાર શ્રી અજયભાઈ ભટ્ટના અતિથીવિશેષ પદે યોજવામાં આવ્યો હતો. આ પ્રસંગ બાળકોએ સાંસ્કૃતિક કૃતિઓની રજૂઆતો કરી પૂર્ણાહૂતિને યાદગાર બનાવી દીધો હતો.

નેતૃત્વ તાલીમ શિબિર

દર વર્ષે બાળકોની સર્વાંગી કેળવણીના ભાગરૂપે નિવાસી તથા બિન નિવાસી શિબિરો અલગ અલગ વિષય – થીમ આધારિત યોજવામાં આવતા હોય છે.

આ વર્ષે ત્રણ-ત્રણ દિવસની ૨ નિવાસી શિબિરો તથા એક દિવસની ૮ બિન નિવાસી શિબિરો યોજવામાં આવી હતી.

પ્રથમ નિવાસી શિબિર ૧ થી ૩ જુન'૨૫ દરમ્યાન બાલસેનાના સક્રિય ૬૦ બાળકો સાથે 'પર્યાવરણ' ના વ્યાપક મુદ્દાને લઈને યોજી હતી. જેમાં બાળકો અનેકવિધ પ્રવૃતિઓના માધ્યમથી કચરાનું વર્ગીકરણ, કોસ્મેટીક પ્રોડક્ટ્સમાં કેવા કેવા રસાયણોનો વપરાશ થાય છે – તેનાથી થતા નુકસાન, જંકફૂડ અને તેમાં વપરાતી વસ્તુઓ અને નુકસાનથી લઈને સમગ્ર પૃથ્વી પર કેવી અસરો થઇ રહી છે તે અંગે ચર્ચાઓ કરવામાં આવી હતી. જ્યારે બીજી નિવાસી શિબિર ૩ થી ૫ નવેમ્બર'૨૫ દરમ્યાન ભારતનું બંધારણ અને આમુખ અંગે પ્રવૃતિઓ આધારિત ચર્ચા દ્વારા સહભાગી થયેલ ૩૮ બાળકોને સમજણ આપવામાં આવી હતી.

આ ઉપરાંત ભાવનગરના ઐતિહાસિક વારસાને ઓળખે તે માટે હેરિટેજ વોકનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

આ વર્ષે એક દિવસની ૮ તાલીમ શિબિર પર્યાવરણ અને બાળ અધિકારોને સમજવા અનેકવિધ પ્રવૃતિઓ સાથે યોજવામાં આવી હતી. જેમાં ૩૬૯ બાળકો સહભાગી થયા હતાં.

નેશનલ ફોરમ ફોર ચાઈલ્ડ પાર્ટીસીપેશન – મદુરાઈમાં પ્રતિનિધિત્વ :

૨૦૦૮માં ભાવનગરમાં શૈશવ બાલસેનાના ઉપક્રમે દેશના જુદા જુદા રાજ્યોની બાળકો સાથે કાર્ય કરતી સંસ્થાઓ દ્વારા રચાયેલા બાળ સંગઠનોના બાળ પ્રતિનિધિઓનું પ્રથમ અધિવેશન યોજવામાં આવ્યું અને પછીના વર્ષોમાં બાળ અધિવેશન અન્ય રાજ્યોમાં પણ યોજાતા ગયા અને શક્તિ વિડીયલ સંસ્થાના ઉપક્રમે મદુરાઈમાં રાષ્ટ્રીય ૬ઠું બાળ અધિવેશન ૨૨ થી ૨૪ મે'૨૦૨૬ દરમ્યાન યોજાયું. તેની સ્ટીયરીંગ સમિતિમાં શૈશવમાંથી પારુલબહેન અને ઈશાબહેને સેવાઓ આપી હતી, જયારે બાલસેનામાંથી નિધિ, દેવ, દિક્ષિતા અને ધ્રુવ -૪ બાળકોએ પ્રતિનિધિત્વ કરી ગૌરવ વધાર્યું હતું.

અલગ-અલગ રાજ્યમાંથી આવેલ બાળ પ્રતિનિધિઓ વચ્ચે જ્ઞાન-અનુભવોના આદાન-પ્રદાન ઉપરાંત વિશેષ કરીને ભારતના બંધારણ વિષે વિવિધ પ્રવૃતિઓ દ્વારા માર્ગદર્શન દ્વારા 'વિવિધતામાં એકતા'ના સંદેશને સૌ બાળકોએ ઝીલ્યો હતો.

ગુજરાત બાળમંચ :

બાળકો સાથે કાર્ય કરતી ગુજરાતની સંસ્થાઓનું સ્વૈચ્છિક પ્લેટફોર્મ છે: બાળ અધિકાર સમૂહ-ગુજરાત અને તેના ઉપક્રમે આ વિવિધ સંસ્થાના બાળકોના પ્રતિનિધિ બાળકો વર્ષે એક-બે વાર મળે તે માટે કાર્યક્રમો યોજવામાં આવે છે અને તેમાંથી બાળકો માટે ગુજરાત બાળમંચની રચના થઇ છે.

આ વર્ષે ૪ થી ૬ જુન'૨૦૨૫ દરમ્યાન અમદાવાદમાં ગુજરાત બાલમંચનો કાર્યક્રમ યોજાયો હતો તેમાં શૈશવ બાલસેનાના ૪ બાળકો કિંજલ, કિશન, હેમાંશી અને ધાર્મિક તથા ૨ કાર્યકરો પ્રતિનિધિત્વ કર્યું હતું.

આ કાર્યક્રમમાં બાળ સુરક્ષા એટલે શું? બાળકોની સલામતી માટે શું કરવું જોઈએ તે અંગે વિવિધ પધ્ધતિઓ સાથે ચર્ચા કરવામાં આવી હતી. આ ઉપરાંત ગુજરાત સરકારના સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા વિભાગ દ્વારા બાળ સુરક્ષા નીતિ તૈયાર કરવા માટે નાગરિકો પાસેથી સૂચનો મંગાવવામાં આવ્યા હતા તેને ધ્યાનમાં રાખી બાળકોએ પોતાના મંતવ્યો અને મૂલ્યો કર્યા હતા જેને યુનિસેફ દ્વારા સંકલિત કરવામાં આવ્યા હતા. આમ રાજ્ય સ્તરે બાલસેનાએ પ્રતિનિધિત્વ કરી ગૌરવ વધાર્યું હતું.

આંતરરાષ્ટ્રીય રમત દિવસની ઉજવણી અને બાળકો દ્વારા રમતગમતનો ઢંઢેરો :

ગયા વર્ષે ૧૧ જુનને આંતરરાષ્ટ્રીય રમત દિવસ તરીકે રાષ્ટ્ર સંઘે જાહેર કરી બાળકોના રમત ગમતના અધિકારને વિશેષ ટેકો આપ્યો છે. આ વર્ષે પણ ૧૧ જુન આંતરરાષ્ટ્રીય રમત દિવસના ઉપક્રમે શૈશવ બાલસેના દ્વારા ૮ થી ૧૪ દરમ્યાન ૪ શાળાના ૮૪૬ બાળકો સાથે તથા ૧૨ વિસ્તારના ૩૪૬ બાળકો સાથે ઉજવણી કરી બાળકોને જીવન વિકાસમાં રમતગમતનું શું મહત્વ છે અને રમતોના માધ્યમથી જાગૃત કરવામાં આવ્યા હતા.

પ્લે મેનિફેસ્ટો - રમતગમતનો ઢંઢેરો :

આ ઉપરાંત દેશમાંથી ૨૨ સંસ્થાઓ સાથે મળી બેંગ્લોરની એકસ્ટેપ અને રીચ તથા શિક્ષાર્થના વિશેષ સંકલનમાં પોત પોતાના વિસ્તારના બાળકો સાથે વિવિધ પ્રવૃતિઓના માધ્યમથી બાળકોની રમતગમત માટે શું જોઈએ છે? શા માટે જોઈએ છે.? કેવા પડકાર છે? રમતનું જીવનમાં કેવું મહત્વ છે? તેવા પ્રશ્નો-માન્યતાઓ અને વલણો છે તે સમજે અને પોતાની વાતને પોતાના મંતવ્યોને ઢંઢેરા સ્વરૂપે તૈયાર કરી સમાજ સમક્ષ મૂકે તે માટે પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો હતો.

શૈશવ બાલસેનાના ૫૩ સક્રિય બાળકો સાથે તૈયારીઓ કર્યા પછી ૫ થી ૮ ઓગસ્ટ દરમ્યાન ભાવનગરના ૧૬ વિસ્તારોમાં ૨૪૭ બાળકો સાથે રમતગમત માટે અમારી ઇરછા-અપેક્ષાઓ અને રમત માટે શું જોઈએ છે? સહયોગ કરી મંતવ્યો જાણવાની પ્રવૃતિઓ કરવામાં આવી હતી જેમાં જૂથચર્ચા, રમત માટે સપનાનું મેદાન અને તેના આધારે પોસ્ટર બનાવવા, લેખ લખવો, નાટ્યરૂપાંતર વગેરે દ્વારા પ્રયત્નો કરવામાં આવ્યા હતા.

મંતવ્યો જાણી શકાય અને રમતને ધ્યાનમાં રાખીને બાળકોને કેવા કેવા પ્રકારની મુશ્કેલી અનુભવી રહ્યા છે તે જાણવા માટે પોસ્ટરો અને જૂથ ચર્ચાઓ દ્વારા બાળકો માટે તેમના સ્વપ્નના રમતના મેદાનોની કલ્પના કરવા માટે એક જગ્યા બનાવી. તેમના વિચારોમાં વૃક્ષો, ઝૂલાઓ અને સ્લાઇડ્સવાળા મોટા, સ્વચ્છ મેદાનો, ક્રિકેટ અને બાસ્કેટબોલ સુવિધાઓ, નાના અને મોટા બાળકો માટે અલગ વિસ્તારો, કમ્પાઉન્ડ દિવાલો, લાઇટિંગ, શૌચાલય, પીવાનું પાણી, સ્ટોરરૂમ અને સલામતીના પગલાંનો સમાવેશ થાય છે. તેઓએ કોચ, સુરક્ષા અને ઘરોની નજીક, ફેક્ટરીઓ અને પાણી ભરાવાથી દૂર રમતના મેદાનોની જરૂરિયાત પણ વ્યક્ત કરી.

બાળકોની અભિવ્યકિત ભાવનાત્મક હતી. તેઓએ શેર કર્યું કે પડોશીઓ ઘણીવાર તેમની રમતો બંધ કરવા માટે શેરીઓમાં પાણી રેડતા હતા, છોકરીઓ માતાપિતા અને દાદા-દાદી તરફથી પ્રતિબંધોનો સામનો કેવી રીતે કરતી હતી, અને સલામત મેદાનના અભાવે નાના બાળકોને કેવી રીતે બાકાત રાખતા હતા. ઘણા લોકોએ ટ્યુશન અને સ્કૂલના દબાણ વિશે વાત કરી, જેના કારણે રમવા માટે ઓછો સમય બચતો હતો. ઘણા લોકોએ મોબાઇલના વ્યસન પર પણ પ્રતિબિંબ પાડ્યું, કહ્યું કે તે સમયનો બગાડ કરે છે, ઘરમાં ઝઘડાઓ પેદા કરે છે અને આક્રમકતા પણ તરફ દોરી જાય છે. છતાં, બાળકોએ વારંવાર કહ્યું: "રમવું એ અમારો અધિકાર છે. અમે સલામત, ખુલ્લી જગ્યાઓ ઇચ્છીએ છીએ જ્યાં દરેક બાળક ભય કે પ્રતિબંધો વિના મુક્તપણે રમી શકે."

સર્વેક્ષણમાં બહાર આવ્યું છે કે ૨૪% બાળકો દરરોજ રમી શકતા નથી, ૩૭% બાળકો પાસે નજીકમાં રમવાની જગ્યાઓનો અભાવ છે, અને ૪૩% બાળકો જ્યાં રમે છે ત્યાં અસુરક્ષિતતા અનુભવે છે. ચીડવવું, પ્રતિબંધો અને અભ્યાસના દબાણ જેવા ભાવનાત્મક અવરોધો સામાન્ય છે, સલામતીની ચિંતાઓ અને સામાજિક નિરાશાને કારણે છોકરીઓ વધુ પડકારોનો સામનો કરે છે.

ભાવનગરમાં પ્લે મેનિફેસ્ટો પ્રક્રિયાએ સ્પષ્ટપણે દર્શાવ્યું હતું કે જ્યારે બાળકો રમતને ખૂબ મહત્વ આપે છે, ત્યારે ઘણા અવરોધો તેમને તેમના અધિકારોનો આનંદ માણતા અટકાવે છે. તેમના સૂચનો - સલામત અને સમાવિષ્ટ રમતના મેદાનો, છોકરીઓ માટે સમાન સ્વતંત્રતા, રમવા માટે વધુ શાળા સમય અને માતાપિતાનો ટેકો, રમતને દરેક બાળકના જીવનનો સુરક્ષિત અને આવશ્યક ભાગ બનાવવાનો માર્ગ બતાવે છે.
આવી જ પ્રક્રિયા નર્મદા જિલ્લાના ડેડીયાપાડા વિસ્તારના બાળકો સાથે કરવામાં આવી હતી જેની વધુ વિગતો 'આરણ્યક' વિભાગમાં આપેલ છે.

સામુહિક નેતૃત્વ શિક્ષણ-ચૂંટણી:

બાળકોના સંગઠન-બાલસેનાના બાળકો નેતૃત્વના ગુણો અને જવાબદારીને સમજે, દરેકના અભિવ્યકિત અને સહભાગિતાના અધિકારને આદર આપે, શાસન પધ્ધતિઓમાં લોકશાહીની અમૂલ્યતાને જાણે સમજે અને નેતૃત્વના સંબંધો અને કાર્યો-જવાબદેહિતા વિષે સહભાગી થાય તેવા હેતુથી કેળવણી આપવાના સંદર્ભમાં દર વર્ષે ચૂંટણીઓ થાય છે.
આ વર્ષે પણ પ્રથમ તો વિસ્તારોમાં કેપ્ટન, વાઇસ કેપ્ટન અને કોર ગૃપ મળી ૪ બાળકોને ૫૦-૫૦% જેન્ડર બેલેન્સને ધ્યાનમાં રાખી નક્કી કરેલા માપદંડ આધારિત ચૂંટણી યોજવામાં આવી હતી. ૧૬ વિસ્તારમાંથી ચૂંટાઈ આવેલ બાળકોની કાઉન્સિલની રચના થાય અને કાઉન્સિલના સભ્યો અધ્યક્ષ-ઉપાધ્યક્ષની માપદંડ આધારિત પારદર્શિત ચૂંટણી કરતા હોય છે.
આ ચૂંટણીઓના ભાગરૂપે તેઓની સાથે વિવિધ શાસન પદ્ધતિઓ, તેમાંથી કઈ શ્રેષ્ઠ કે પછી નાગરિકોની ભૂમિકા અને જવાબદારી અને ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓની ભૂમિકા અને જવાબદારીઓ વિષે તાલીમો થાય
આ વર્ષે તા.૦૫ સપ્ટેમ્બર'૨૫ના રોજ જાણીતા પત્રકાર, પર્વતારોહ્ક અને યાત્રી જિજ્ઞેશભાઈ ઠાકરના સાંનિધ્યમાં અધ્યક્ષ-ઉપાધ્યક્ષની થયેલ ચૂંટણીમાં ૬ બાળકોએ ઉમેદવારી નોધાવી હતી તેમાંથી ખારા વિસ્તારની દિક્ષિતા અધ્યક્ષ તરીકે અને ફુલસર વિસ્તારમાંથી અનુજ ઉપાધ્યક્ષ તરીકે ચૂંટાઈ આવ્યા હતાં.

વાર્ષિકોત્સવ :

બાળકોના સ્વાયત સંગઠન બાલસેનાનો ૨૨મો વાર્ષિકોત્સવ ૨૫ ડીસેમ્બર'૨૫ ના રોજ ઉજવવામાં આવ્યો હતો. દર વર્ષની જેમ આ વર્ષે "વિવિધતામાં એકતા" ની થીમ આધારિત પ્રવૃતિઓ કરવામાં આવી હતી.
સવારે ૮ વાગે પ્રથમ રેલી નીકળી હતી અને બાળકોએ સ્થળ પર પહોંચી ધ્વજવંદન કર્યું હતું ત્યારબાદ બાળકો નાના-નાના જૂથમાં વહેંચાઇ અલગ-અલગ રૂમોમાં પહોંચ્યા હતા જ્યાં સક્રિય સીનીયર બાળકો અને કાર્યકરોએ તેઓને વિવિધતામાં એકતા એટલે શું? રાષ્ટ્રીય પ્રતિકો વિષે, બંધારણનું આમુખ અને તેના મૂલ્યો વિષે પ્રવૃત્તિ-જૂથ ચર્ચા કરાવી હતી ત્યારબાદ ભોજન વિરામ પછી આયોજિત સંમેલનમાં ૧૬ વિસ્તારના બાળકોએ ૧૬ રાજ્યોની સંસ્કૃતિ, ખોરાક, વિશિષ્ટતાઓ, મહાનુભાવો વગેરે વિષે તૈયાર કરેલ સંવાદ, નૃત્ય કે નાટ્ય રૂપાંતરો કે દ્રશ્યશ્રાવ્ય સાધનોની મદદ સાથે સુંદર રીતે રજુ કરી ભારતની વિવિધતાની ઝાંખી કરાવી ઉત્સાહમય વાતાવરણ બનાવી દીધું હતું. આ ઉપરાંત બાલસેનાના જે બાળકોએ રાજ્ય કે રાષ્ટ્રીય સ્તરે પ્રતિનિધિત્વ કર્યું હોય, કોઈ વિશિષ્ટતા સિદ્ધ કરી હોય તેઓનું સન્માન કરવામાં આવ્યું હતું તેમજ આ પ્રસંગે શૈશવ સાથે જોડાયેલ શાળાઓનું પણ બહુમાન કરવામાં આવ્યું હતું.
આ કાર્યક્રમમાં અતિથિવિશેષ તરીકે વિવેકાનંદ રીસર્ચ અને ટ્રેનિંગ ઇન્સ્ટીટયુટના ટ્રસ્ટી શ્રી નીતિનભાઈ દવેએ બાળકોને અભિનંદન પાઠવી વિવિધતામાં એકતાને કેવીરીતે જોવી તે અંગે પ્રેરક સંબોધન કર્યું હતું.
સમગ્ર કાર્યક્રમ માટે શ્રી દોલત અનંત વળિયા સ્કૂલ સંકુલના મેનેજમેન્ટનો ઉમદા સહયોગ મળ્યો હતો.

બાળ અધિકાર સપ્તાહ :

૧૪ નવેમ્બર રાષ્ટ્રીય બાળ દિવસથી લઇ ૨૦ નવેમ્બર આંતરરાષ્ટ્રીય બાળ અધિકારને લઈને દર વર્ષની જેમ બાળ અધિકારોની જાગૃતિ માટે બાળ અધિકાર સપ્તાહની ઉજવણી શાળાઓમાં તથા વિસ્તારોમાં કરવામાં આવી હતી.
આ બાળ અધિકાર સપ્તાહના ભાગરૂપે ૧૨ શાળાના ૩૦૫૭ વિદ્યાર્થીઓ અને ૫૧ શિક્ષકો સાથે કાર્યક્રમ યોજ્યાં હતા જયારે ૧૬ વિસ્તારો ઉપરાંત પીલગાર્ડન અને સરદારનગર જેવા જાહેર સ્થળો મળીને ૧૮ વિસ્તારમાં ૭૪૪ બાળકો તથા ૧૨૨ વયસ્કો સાથે કાર્યક્રમ યોજ્યા હતાં.

કિશોરી સંમેલન :

તરુણાવસ્થામાં થતાં શારીરિક, માનસિક અને ભાવનાત્મક ફેરફારો અને સુરક્ષાને લઈને શૈશવમાં નિયમિત પ્રવૃતિઓ દ્વારા તરુણોનું સશક્તિકરણ થતું રહે છે. દર વર્ષની જેમ આ વર્ષે “હું અને મારી ઓળખ” થીમ આધારિત કિશોરીઓ સાથે સંમેલન ૨૮ ડીસેમ્બર’૨૫ ના રોજ ઓળખ સંસ્થા વડોદરાના ટ્રસ્ટી મહિલા અધિકારના કાર્યશીલ નિમિષાબહેન દેસાઈના મુખ્ય મહેમાન પદે યોજવામાં આવ્યું હતું જેમ ૧૪૧ કિશોરીઓ ઉપસ્થિત રહી અનેકવિધ પ્રવૃતિઓ દ્વારા પોતાની સ્વ ઓળખ કેવી રીતે બનાવવી તે અંગેની જાગૃતિ કેળવી હતી.

તરુણાવસ્થા જાગૃતિ અને સુરક્ષા કાર્યક્રમ :

તરુણાવસ્થામાં થતા શારીરિક, માનસિક અને ભાવનાત્મક ફેરફારોને સમજવા અને વર્તન-વ્યવહાર, વલણોમાં વૈજ્ઞાનિક અભિગમને આધારે ઘડતર થાય તેમજ સુરક્ષાને મુદ્દાને લઈને શૈશવ દ્વારા કિશોરીઓ સાથે વિશેષ કાર્યક્રમ વર્ષોથી ચાલી રહ્યો છે.

કિશોરીઓના સશક્તિકરણ માટે સંસ્થાના કાર્યકરો પોતે તાલીમ પ્રાપ્ત કરી કિશોરીઓની તાલીમ આપવાનું કાર્ય તો કરે છે પરંતુ વિસ્તારોમાંથી લીડરશીપમાં આગળ આવી રહેલ સક્રિય કિશોરીઓને તાલીમ આપી તાલીમકાર તરીકે તૈયાર કરવામાં આવે છે. અને આ તાલીમકાર કિશોરીઓ નેતૃત્વ લઇ વિસ્તારની અન્ય કિશોરીઓને કાર્યકરોના માર્ગદર્શન હેઠળ તાલીમ આપવાનું કાર્ય કરે છે.

આ વર્ષે તાલીમકારો માટેની કુલ ૬ તાલીમમાં ૩૧ કિશોરીઓ નિયમિત રીતે તાલીમમાં જોડાઈ હતી. તેઓના દ્વારા ૬ વિસ્તારની ૪૦૬ કિશોરીઓને તાલીમ આપવામાં આવી હતી.

આ ઉપરાંત કાર્યકરો દ્વારા વિસ્તારોમાં ૮૮ સત્રો યોજીને ૯૭૩ કિશોરીઓને તાલીમ આપવામાં આવી હતી. જયારે ૪ શાળામાં ૭ સત્રોના આયોજન દ્વારા ૩૪૪ કિશોરીઓને તાલીમ આપવામાં આવી હતી.

સાતત્યપૂર્ણ રીતે ચાલતા આ કાર્યક્રમમાં દર વર્ષે નવ નવા મુદ્દાઓને આવરી લેવામાં આવે છે. આ વર્ષે તરુણાવસ્થા થતા શારીરિક, માનસિક અને ભાવનાત્મક ફેરફારો ઉપરાંત સ્વસ્થ મિત્રતા, મારી ઓળખ, સમસ્યાનો ઉકેલ, નિર્ણય કેવી રીતે લેવો, સુરક્ષા ચક્ર, બાળલગ્ન, બાળમજૂરી ઉપરાંત સરકારની વિવિધ યોજનાઓની માહિતી વગેરેને આવરી લેવામાં આવ્યા હતાં.

આ ઉપરાંત શૈશવ દ્વારા આંતરરાષ્ટ્રીય કક્ષાનો કિશોરીઓની સલામતી અંગેનો વિશેષ ‘વેનલીડો’ સ્વરક્ષણ અંગેનો અભ્યાસક્રમ વિકસાવવામાં આવ્યો છે. જેની તાલીમો નિયમિત રીતે થતી રહેતી હોય છે. આ વર્ષે ૩ દિવસની ૪ બેઝીક તાલીમમાં કુલ ૭૮ કિશોરીઓ (૮ થી ૧૨ વર્ષનું વયજૂથ) તથા ૫ પરિચય તાલીમ ૫ શાળાઓમાં યોજવામાં આવી હતી જેમાં ૧૯૩ કિશોરીઓએ ભાગ લીધો હતો.

નિયમિત પ્રવૃતિઓ :

આગળ જણાવેલ પ્રવૃતિઓ ઉપરાંત સમગ્ર વર્ષ દરમ્યાન દર અઠવાડીયે નિયમિત રીતે ૧૩ શાળાઓ અને ૧૬ વિસ્તારોમાં અનેકવિધ પ્રવૃતિઓ યોજાતી રહી છે જેમાં શૈક્ષણિકની સાથો સાથ જીવન કૌશલ્યો, પર્યાવરણ, બાળ અધિકારો, તરુણાવસ્થામાં થતા શારીરિક, માનસિક અને ભાવનાત્મક ફેરફારો વગેરે મુખ્ય હતાં.

ઉપરાંત વિવિધ વિષય આધારિત બાળમેળા, રમતોત્સવ, જાહેર સ્થળોની મુલાકાતો, સમાજની વિવિધતાને જાણવા-સમજવા વિવિધ ઉત્સવોની ઉજવણીની સાથો સાથ લોકજાગૃતિ માટે વાલીઓ સાથે મુલાકાતો, ફળિયા મીટીંગ વગેરે નિયમિત રીતે યોજવામાં આવે છે.

વિશેષ તો બાળકોનું સહભાગી નેતૃત્વ વિકસે, જાતે વિચારતા થાય, નિર્ણય કરતા થાય તેમજ અરસપરસની મૈત્રી વિકસે તે માટે બાળકો દ્વારા દર મહીને તેઓની કાઉન્સિલ મીટીંગ યોજાય તેમાં તેઓએ શું શીખવું છે? નવી કેવી પ્રવૃતિઓ હાથ ધરવી છે? કેવા પ્રશ્નો પડકારો આવે છે તેની ચર્ચા વિચારણા કરતા હોય છે. આ ઉપરાંત પોતાના વિસ્તારમાં દર મહીને બાળકો પોતાની મીટીંગ તથા કાર્યક્રમનું આયોજન જાતે કરતાં હોય છે. આમ તેઓનું સહભાગી નેતૃત્વ વિકસતું રહે છે.

પ્રેમની શરૂઆત ઘરથી થાય છે અને આપણે કેટલું કરીએ છીએ તે નહીં પરંતુ કેટલા પ્રેમપૂર્વક તે કરીએ છીએ તે અગત્યનું છે. તો ચાલો આપણે હંમેશા પરસ્પર સ્મિત સાથે મળીએ, કેમ કે સ્મિત તે પ્રેમની શરૂઆત છે અને એક વખત આપણે પરસ્પર સ્વાભાવિક પ્રેમ આપીશું તો આપણે કંઇક કરવા ઇચ્છીશું.

- મધર ટેરેસા

આંકડાકીય માહિતી :

ક્રમ	વિષય-પ્રવૃત્તિ	પ્રવૃતિની સંખ્યા	છોકરા	છોકરી	કુલ
૧	વિસ્તારમા થયેલ વિવિધ પ્રવૃતિઓ સરેરાશ દર અઠવાડિયે સહભાગી બાળકો	૫૮૧	૨૦૬	૨૪૦	૪૪૬
૨	શાળામાં થયેલ વિવિધ પ્રવૃતિઓ સરેરાશ દર અઠવાડિયે સહભાગી બાળકો	૯૭૪	૭૧૭	૭૫૫	૧૪૭૧
૩	નિવાસી શિબિર	૨	૫૦	૪૦	૯૦
૪	એક દિવસીય શિબિર	૮	૧૮૦	૧૮૯	૩૬૯
૫	બાળમેળા	૮	૧૮૫	૨૫૧	૪૩૬
૬	એક્સ્પોઝર વીઝીટ	૪૫	૬૦૩	૬૮૩	૧૨૮૬
૭	રમતોત્સવ	૨	૩૨૩	૩૧૫	૬૩૮
૮	કિશોરી સંમેલન	૧	---	૧૪૧	૧૪૧
૯	મહિલા સંમેલન	૧	---	૩૫	૩૫
૧૦	કિશોરી મંડળ	૮૮	---	૯૭૩	૯૭૩
૧૧	કિશોરી મંડળ તાલીમકારોની તાલીમ	૬	---	૧૮૪	૧૮૪
૧૨	કિશોરી અવસ્થાના સેશન (સ્કૂલમાં)	૬	૧૦	૧૩૦	૧૪૦
૧૩	વેકેશન શિબિર	૧	૧૪૨	૧૬૭	૩૦૯
૧૪	વેકેશન પૂર્ણાહુતિ કાર્યક્રમ	૧	૭૨	૧૦૯	૧૮૧
૧૫	વાર્ષિક કાર્યક્રમ	૧	૧૯૬	૨૬૬	૪૬૨
૧૬	ઉત્સવ ઉજવણી	૯૨	૧૦૪૪	૧૨૫૧	૨૨૯૫
૧૭	ફળિયા મીટીંગ (વાલી સાથે)	૪૮૦	૮૫૫	૨૫૦૮	૩૩૬૩
૧૮	વેનલીડો ઇન્ટ્રોડકશન તાલીમ સ્કૂલ વેનલીડો બેઝીક તાલીમ વિસ્તાર	૬ ૪	--- ---	૧૯૩ ૭૮	૧૯૩ ૭૮
૧૯	વેનલીડો પ્રેક્ટીસ ગ્રુપ	૧૦		૯૬	૯૬
૨૦	ચાઈલ્ડ રાઈટ વિકની ઉજવણી (વિસ્તાર)	૧	૨૦૯	૨૩૬	૪૫૫
	ચાઈલ્ડ રાઈટ વિકની ઉજવણી (શાળા)		૫૧ (શિક્ષકો)		૩૦૦૬ (બાળકો)
	ચાઈલ્ડ રાઈટ વિકની ઉજવણી (જાહેર સ્થળ)		૧૨૨ (નાગરિક)		૬૬ (બાળકો)
	બાળકો દ્વારા કાર્યક્રમ				
૧	કાઉન્સિલ સક્રિય મીટીંગ	૧૩	૨૨૩	૨૭૪	૪૯૭
૨	બાળકો દ્વારા મીટીંગ	૧૬૦	૨૦૭૧	૨૪૦૨	૪૪૭૩
૩	બાળકો દ્વારા કાર્યક્રમ	૪૬	૫૬૯	૭૧૭	૧૨૮૬
૪	ચૂંટણી કાર્યક્રમ	૧	૩૧	૩૫	૬૬
૫	આંતરરાષ્ટ્રીય રમત દિવસ ઉજવણી	૧	૫૯૩	૫૯૯	૧૧૯૨
૬	સ્કૂલમાં બાળમેળા	૩	૧૯૦	૧૨૮	૩૧૮
	બાલસેનાના બાળકોએ કરેલ પ્રતિનિધિત્વ				
૭	ગુજરાત બાલમંચ	૧	૨	૨	૪
૮	૬ રાષ્ટ્રીય અધિવેશન (મદુરાઈ તમિલનાડું)	૧	૨	૩	૪
૯	નેતૃત્વ તાલીમ રાષ્ટ્રીય શિબિર, ભોપાલ	૧	૧	૧	૨

આરણ્યક કાર્યક્રમ

શૈશવના ૨૫ વર્ષ પુરા થયા ત્યારે સંસ્થા સાથે જોડાયેલ કાર્યકરો પૈકીના કેટલાક કાર્યકરોએ ગામડામાં અને એમાંય વિશેષ કરીને આદિજાતિ બાળકોના સર્વાંગી વિકાસમાં કંઈક યોગદાન કરી શકાય તેવા હેતુથી સંકલ્પબધ્ધ થતાં ૨૦૧૮ થી નર્મદા જિલ્લામાં ડેડીયાપાડા તાલુકામાં કાર્યની શરૂઆત કરી હતી.

૨૦૨૫-૨૬માં આ વિસ્તારમાં કાર્યરત આશ્રમશાળામાં ચાલી રહેલાં કાર્યનું વિસ્તરણ કરતાં ૧૬ આશ્રમશાળાઓમાં આરણ્યક પ્રવૃત્તિઓ ચાલી રહી છે.

૨૦૨૫-૨૬નું વર્ષ શૈશવના કાર્ય માટે વિશેષ બની રહ્યું છે. ભાવનગરમાં ૧૯૯૬ થી મલ્ટી પરપઝ મોબાઈલ રીસોર્સ મોબાઈલ વાનનો સફળ પ્રયોગ શરુ કર્યો. બાળકો માટેની પ્રિય 'પીળી બસ' ના અનુભવોનું વિસ્તરણ ડેડીયાપાડામાં થયું. અહિના બાળકોને નૂતન ભેટ સ્વરૂપે સ્વિટ્ઝર્લેન્ડની ASED સંસ્થાના આર્થિક સહયોગથી મલ્ટી પરપઝ મોબાઈલ રીસોર્સ સેન્ટર-મોબાઈલ વાનનું લોકાપર્ણ ૨ જુલાઈના રોજ સંસ્થાના શુભેચ્છકો અને જાણીતા સાહિત્યકાર અને લેખક શ્રી મીનળબહેન દવેના વિશેષ સાનિધ્યમાં કરવામાં આવ્યું અને આ મોબાઈલ વાન બાળકોમાં અત્યંત પ્રિય બની ગઈ ! આ મોબાઈલ વાન વિજ્ઞાન અને વિવિધ વિષયના શૈક્ષણિક સાધનો, ટોયઝ અને ગેમ્સ, પુસ્તકાલય, કમ્પ્યુટર શિક્ષણ માટે લેપટોપ-ટીવી જેવા ઓડીયોવિઝયુઅલ સાધનોથી લઈને ટેન્ટ અને સ્ટેજ વગેરે સુવિધાઓ સાથે તો સુસજ્જ છે, ઉપરાંત પરંતુ બાળકો પ્રવાસ કરી શકે તેવી વ્યવસ્થા પણ છે. આમ આ નૂતન પ્રયોગ બાળકોમાં આકર્ષણનું કેન્દ્ર બન્યો છે.

આ મોબાઈલ વાન પ્રવૃતિઓના ખજાના અને ટીમ સાથે દર અઠવાડિયે નિયત સમયપત્રક મુજબ આશ્રમશાળાઓની મુલાકાત લઇ બાળકોને જાત-જાતની પ્રવૃતિઓ સાથે જોડવામાં મહત્વનું યોગદાન આપી રહી છે.

વેકેશન શિબિર :

આશ્રમ શાળાઓમાં ઉનાળુ વેકેશન શરુ થાય એટલે ટીમના સભ્યો સાથે નવા વર્ષનું આયોજન, તાલીમ વગેરે ગોઠવાય અને સાથોસાથ ડેડીયાપાડા તાલુકાના ગામોમાં બાળમેળા દ્વારા બાળકોના ઘર આંગણે પ્રવૃતિઓ યોજાય.

આ વર્ષે અંધશ્રધ્ધા નિર્મૂલનના પ્રયોગો દ્વારા જાગૃતિ માટેની પ્રવૃતિઓ ઉપરાંત વિજ્ઞાનના સિધ્ધાંતો સમજાય તેવા લો કોસ્ટ અને આજુબાજુના પરિસરમાંથી મળી રહે તેવા સાધનો દ્વારા 'જાતે કરો' પ્રયોગ પ્રવૃતિઓ, પેપરક્રાફ્ટ, ડ્રોઈંગ, શેરી નાટક અને ગીતો અને મૈત્રીની રમતો દ્વારા જીવન કૌશલ્ય શિક્ષણ મળે તેવી અનેકવિધ પ્રવૃતિઓ ગામોમાં કરવામાં આવી હતી અને તેમાં કુલ ૯૮૭ બાળકોએ ભાગ લીધો હતો.

રમતો અંગે બાળકોના મંતવ્યોનો ઢંઢેરો :

૧૧ જુન આંતરરાષ્ટ્રીય રમત દિવસના ઉપક્રમને લઈને બાળકો સાથે વિવિધ રમતોનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું જયારે હાલમાં રમતો અંગેના પ્રશ્નો-પડકારો તથા બાળકોને શું જોઈએ છે તેને ધ્યાનમાં લઇ રાષ્ટ્રીય સ્તરે કેટલીક સંસ્થાઓની સાથે રહી દેશના બાળકો શું ઇચ્છે છે તે જાણવા-સમજવાનો પ્રયત્ન આશ્રમશાળાના બાળકો સાથે કર્યો જેમાં ૧૯૧૮ બાળકોએ પોતાના મંતવ્યો વિવિધ પ્રવૃતિઓ દ્વારા રજુ કર્યો હતાં. આ મંતવ્યો તેમજ ભાવનગરના બાળકો દ્વારા મળેલ મંતવ્યો વગેરેને રાષ્ટ્રીય સ્તરે એક સ્ટેપ અને રીચ સંસ્થાની સાથે સંકલન કરી બાળકોનો રમત અંગેનો રાષ્ટ્રીય ઢંઢેરો તૈયાર કર્યો હતો. આમ આ રાષ્ટ્રીય કાર્યક્રમમાં ડેડીયાપાડાની આશ્રમશાળાના બાળકો સહભાગી થયા હતાં.

બાળ અધિકાર સપ્તાહ :

૧૪ નવેમ્બર રાષ્ટ્રીય બાળદિન અને ૨૦ નવેમ્બર આંતરરાષ્ટ્રીય બાળ અધિકાર દિનને લઈને બાળ અધિકાર સપ્તાહની ઉજવણી નિયમિત રીતે કરવામાં આવે છે. આ વર્ષે આશ્રમશાળાઓ ઉપરાંત ગામોમાં વિવિધ પ્રવૃતિઓ જેમ કે ગેમ્સ, ફિલ્મ અને ગીતો દ્વારા બાળ અધિકાર જાગૃતિનો પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો હતો.

શૈક્ષણિક અને વિકાસલક્ષી પ્રવૃતિઓ :

૧૬ પૈકીની 3 આશ્રમશાળામાં દૈનિક ધોરણે શૈક્ષણિક પ્રવૃતિઓ બાળકોને શિક્ષણમાં વિશેષ પૂરક વહાય મળે તેમજ તેઓના ટીચર ગૃપની રચના કરવા તથા શીખવાની પ્રક્રિયા આનંદદાયી છે તેને ધ્યાનમાં લઈને કરાવવામાં ચાલી રહી છે. નાની ઉંમરના બાળકો લાંબો સમય ઘર અને કુટુંબથી દૂર રહેતા હોવાથી તેઓને માનસિક તાણ અનુભવતા હોય છે ત્યારે આ પ્રકારનો સહયોગ ફળદાયી બની રહે છે.

ધો. ૧ થી ૫ ની બે આશ્રમશાળા તથા ધો. ૯ની એક આશ્રમશાળાના કુલ મળીને ૧૭૬ બાળકો સાથે દૈનિક કાર્ય કરવાથી તેઓના શૈક્ષણિક સ્તરમાં ઘણો બદલાવ જોવા મળી રહ્યો હતો જયારે તેઓનો આત્મ વિશ્વાસ વધવાથી સાથે કાર્યકરને મિત્ર માણી બધી જ વાતો શેર કરી રહ્યાં છે.

આ આશ્રમશાળામાં પાયાના શિક્ષણના ભાગરૂપે ગણિત, ભાષા પર પ્રવૃતિઓ સાથે વિશેષ કાર્ય કરવામાં આવ્યું જયારે ધો-૫ ના બાળકો સાથે ગણિત-વિજ્ઞાન પર કાર્ય કરવામાં આવ્યું હતું.

બાળકો પોતાની લાગણીઓની અભિવ્યકિત માંડ ૧૦% જ કરતા હતા તેમાં સુધારો થઈને ૬૦% જેટલા બાળકો પોતાની લાગણીઓને સહજતાથી વ્યક્ત કરતા થયા છે.

બાળકો ભાષા, ગણિત જેવા વિષયોને અનેકવિધ પ્રવૃતિઓથી શૈક્ષણિક કાર્ય થતું હોવાથી સારી રીતે ગ્રહણ કરી રહ્યાં છે અને વધુ આત્મવિશ્વાસ ડર વગર તેઓ શીખવાના પ્રયત્નો સારી રીતે કરી રહ્યાં છે.

જે ત્રણ આશ્રમશાળામાં દૈનિક પ્રવૃતિઓ કરાવવામાં આવી રહી છે તે બાળકોનું સતત મૂલ્યાંકન કરતા જોવા મળ્યું કે ધો. ૧ થી ૩ ના બાળકોમાં આકાર-રંગો વિષે ૧૦% થી લઈને ૮૫% સરવાળા-બાદબાકી, ગુણાકાર વગેરેમાં ૧૫% થી ૭૦% અને એ આંકડાની સંખ્યા ઓળખવામાં ૧૦% થી ૬૬% સુધારો જોવા મળ્યો હતો જયારે ધો. ૪-૫ માં ગણિતમાં ૨૦% થી ૭૪.૫% અને તાર્કીક સમજણમાં ૨૦% થી ૮૦% જેટલો સુધારો જોવા મળ્યો હતો, જયારે મોટા બાળકોમાં વાંચનક્ષમતા ૨૦% થી ૯૪% સુધારો જોવા મળ્યો હતો.

વિશ્વ આરોગ્ય સંસ્થા દ્વારા ૧૦ જીવન કૌશલ્યો વાત વધુ સારું સુરક્ષિત જીવન જીવવા માટે તૈયાર કરવામાં આવ્યા છે. આ ૧૦ જીવન કૌશલ્યોના મુદ્દાઓને વિવિધ રમતોના માધ્યમથી શીખવવામાં આવી રહ્યાં છે પરિણામે બાળકોની અભિવ્યકિત, આત્મવિશ્વાસ, પારસ્પારિક સંબંધો, અસરકારક વાતચીત, સાંભળવાનું કૌશલ્ય વગેરેમાં હકારાત્મક ફેરફારો જોવા મળી રહ્યાં છે.

આ ઉપરાંત ખાસ કરીને ધો. ૫ થી ૮ ના વિદ્યાર્થીઓ સાથે કિશોરાવસ્થામાં થતા શારીરિક, માનસિક અને ભાવનાત્મક ફેરફારો અને સુરક્ષા અંગે વિવિધ પ્રવૃતિઓ કરાવવામાં આવી રહી છે જેથી ઉંમરની સાથે થતા ફેરફારોને ચિંતિત થયા વગર વૈજ્ઞાનિક સમજણ સાથે સ્વીકારી શીખી રહ્યાં છે.

લેપટોપ દ્વારા શિક્ષણ :

આ બાળકો માટે મોબાઇલ વાનમાં બેસી લેપટોપ દ્વારા શીખવું તેમના માટે જીવનનો પ્રથમ અનુભવ બની રહ્યો! આ પ્રવૃત્તિ વિશેષ આકર્ષણ બની રહી છે. તેમાં પણ યુએસએ સ્થિત સ્કૂલ વિદ્યાર્થીની શાહ અરિહના દ્વારા કમ્પ્યુટર શિક્ષણ મળે તે અનુભવ અદભૂત બની રહ્યો! અરિહનાએ સ્વ્યંસેવક તરીકે સેવાઓ આપી, અગાઉ તેના ભાઈ ઓમ શાહે પણ આ રીતે કમ્પ્યુટર શિક્ષણ કરાવ્યું હતું. ઇન્ટરનેટના માધ્યમથી બીજા દેશમાંથી કોઈ શીખવતું હોય તે અનુભવ આશ્રમશાળાના બાળકો માટે અનન્ય હતો. આમ મોબાઈલ વાન ‘મોબાલાઈઝેશન’નું પ્રતિક બની છે.

અન્ય આશ્રમશાળાઓ સુધી વિસ્તરણ :

ડેડીયાપાડા તાલુકાની ૧૬ આશ્રમશાળામાં તો નિયમિત પ્રવૃતિઓ ચાલે પરંતુ કેટલીક આશ્રમશાળાઓ જે દૂર છે અને નિયમિત જતાં નથી ત્યાં અમે દર બે-ત્રણ મહીને જવાનું આયોજન કર્યું અને તે રીતે ર આશ્રમશાળાના ૨૫૦ વિદ્યાર્થીઓને વિષય આધારિત બાળમેળા, ફિલ્મ શો, પ્રદર્શન, મૈત્રીની રમતો વગેરે દ્વારા આવરી લેવામાં આવ્યા હતા.

આગામી વર્ષથી વધારે આશ્રમશાળાઓ સુધી સેવાઓ પહોંચે તેનું આયોજન કરવામાં આવી રહ્યું છે.

જો શક્ય હોય તો જ્યાં સુધી તમારામાં જીવન હોય
ત્યાં સુધી બધા માણસો સાથે શાંતિપૂર્વક જીવો.

- ડો. આલ્બર્ટ સ્વાઇત્ઝર

આંકડાકીય માહિતી :

ધો. ૧ થી ૯ની ૧૬ આશ્રમશાળાના ૧૨૯૩ છોકરા તથા ૧૧૮૨ છોકરીઓ મળીને ૨૪૭૫ વિદ્યાર્થીઓને સમગ્ર વર્ષ દરમ્યાન વિવિધ પ્રવૃતિઓ હેઠળ આવરી લેવામાં આવ્યા હતાં.

ક્રમ	પ્રવૃત્તિ	પ્રવૃત્તિ સંખ્યા	છોકરા	છોકરી	કુલ
૧	બાળમેળા	૩૪	૮૨૧	૮૦૭	૧૬૨૮
૨	શૈક્ષણિક પ્રવૃતિઓ (અઠવાડિક / દૈનિક)	૬૫૨	૭૨૯	૬૫૯	૧૨૮૮
3	જીવન કૌશલ્યો	૬૭૭	૧૧૯૯	૧૧૬૬	૨૩૬૫
૪	કમ્પ્યુટર શિક્ષણ	૭૩	૪૬૬	૩૯૫	૮૬૧
૫	ફિલ્મ શો	૬૮	૮૦૮	૭૬૪	૧૫૭૨
૬	પ્રદર્શન	૩૩	૭૮૨	૭૧૮	૧૫૦૦
૭	પુસ્તકાલય	૩૮	૪૧૬	૪૦૮	૮૨૪
૮	રમતગમત	૨૨	૨૨૭	૨૩૮	૪૬૫
૯	બાળ અધિકાર	૩૭૪	૫૮૪	૫૮૬	૧૧૭૦
૧૦	રમત ગમત ઢંઢેરો	૫૭	૧૦૦૬	૯૧૨	૧૯૧૮
૧૧	જૂથ ચર્ચા	૧૫	૧૬૫	૧૬૧	૩૨૬
૧૨	બાળ અધિકાર સપ્તાહ	૩૮	૪૬૫	૩૭૬	૮૪૧

બાળ અધિકાર તાલીમ અને સંસાધન કેન્દ્ર

વર્ષ ૨૦૨૫-૨૬ બાળ અધિકાર તાલીમ અને સંસાધન કેન્દ્ર દ્વારા શૈશવના કાર્યકરોની ક્ષમતાવર્ધન તાલીમો ઉપરાંત અન્ય સંસ્થાના કાર્યકરો અને બાળકો સાથે તાલીમો ઉપરાંત વિવિધ કાર્યક્રમોમાં સહભાગિતા ઉપરાંત રાજ્ય અને રાષ્ટ્રીય સ્તરે આયોજિત કાર્યોમાં અગ્રણી ભાગ ભજવ્યો હતો.

શૈશવના કાર્યકરોનું ક્ષમતાવર્ધન :-

બાળકોના સર્વાંગી વિકાસમાં કાર્યકરોની ભૂમિકા અત્યંત મહત્વની છે અને એટલે જ કાર્યકરો સાથે દર વર્ષે સાતત્યપૂર્ણ રીતે તાલીમો યોજાતી રહે છે.

આ વર્ષે કાર્યકરો સાથે શૈશવ ઓરીએન્ટેશન ઉપરાંત સવિશેષ તો બાળ અધિકારો, જીવન કૌશલ્યો, કિશોરાવસ્થા અને સુરક્ષા, વેનલીડો (સ્વરક્ષણ), માનસિક સ્વાસ્થ્ય, ક્રાફ્ટ, બાળમેળા, અંગ્રેજી, ગણિત, વિજ્ઞાન જેવા વિષયો ઉપરાંત સંસ્થાના વિઝન – મિશન અને આયોજન પ્રક્રિયા વિષે દર મહિને નિયમિત તાલીમો યોજવામાં આવી હતી. આ વર્ષે ૧૪ તાલીમો યોજાઇ હતી જેમાં સરેરાશ ૧૮ કાર્યકરો ઉપસ્થિત રહ્યા હતા.

શૈશવ દ્વારા અન્ય સંસ્થાઓને તાલીમ :

દર વર્ષની જેમ આ વર્ષે પણ ગુજરાત તથા ગુજરાત રાજ્ય બહારની મળીને ૧૬ સંસ્થાના ૧૪૧ કાર્યકરો અને ૧૫૫૭ બાળકોને જીવન કૌશલ્યો, કિશોરાવસ્થા અને સુરક્ષા, સ્વરક્ષણ અને મૈત્રીની રમતો અંગેની વિશેષ તાલીમ શૈશવની સિનિયર ટીમ દ્વારા આપવામાં આવી હતી.

આદાનપ્રદાન :-

- બાળ વિકાસના ક્ષેત્રે કાર્યરત સંસ્થાઓ વચ્ચે વૈચારિક અને અનુભવોનું આદાનપ્રદાન થાય તે માટે જુદા જુદા પ્લેટફોર્મ પર સાથે આવીને કાર્ય કરવામાં આવતું હોય છે. આ વર્ષે ગુજરાત રાજ્ય બાળ અધિકાર સંરક્ષણ આયોગ, સમગ્ર શિક્ષા અભિયાન, કાનૂની સેવા સતા મંડળ – હાઇકોર્ટ, નેશનલ ફોરમ ફોર ચાઇલ્ડ પાર્ટીસીપેશન, વેનલીડો નેટવર્ક, એસ વી પી, સેવારૂરલ, જનપથ ઉપરાંત બાળ અધિકાર સમૂહ ગુજરાત, એનએસીજી, ટીચ ફોર ઈન્ડિયા દ્વારા આયોજિત મીટીંગ, શિબિર, વર્કશોપમાં શૈશવના જુદા-જુદા કાર્યકરો તથા બાળકોએ પ્રતિનિધિત્વ કર્યું હતું.
- આ વર્ષે નવેમ્બર – ડિસેમ્બર’૨૫ દરમ્યાન યુએસએ સ્થિત અરિહના શાહે જેઓ સંસ્થાના અભ્યાસના ભાગરૂપે વોલન્ટીયર સેવાઓ માટે શૈશવના ડેડીયાપાડા સ્થિત કાર્યક્રમમાં જોડાયેલ બાળકો સાથે ઓનલાઈન કમ્પ્યુટર તાલીમની સેવાઓ આપી હતી.
- યુએસએ સ્થિત શૈશવના શુભેચ્છક શ્રી અરવિંદભાઇ પટેલે ૬ થી ૮ ફેબ્રુઆરી તથા ૯ થી ૧૧ માર્ચ દરમ્યાન શૈશવના ડેડીયાપાડા તથા ભાવનગર કાર્યક્રમના કાર્યકરોને અંગ્રેજી ભાષાની તાલીમ આપી હતી અને આગામી વર્ષમાં પણ તેઓ આ સેવાઓ આપવાના છે.
- સંસ્થાના કાર્યકરોના ક્ષમતાવર્ધન તથા અનુભવ મળે તે હેતુથી અભ્યાસપ્રવાસ અવારનવાર ગોઠવાતા હોય છે. આ વર્ષે ૬ થી ૧૨ નવેમ્બર’૨૫ દરમ્યાન ભોપાલ સ્થિત એકલવ્ય સંસ્થા તથા મુસ્કાન સંસ્થાનો અભ્યાસ પ્રવાસ યોજાયો હતો.

સાધન સામગ્રી નિર્માણ :

દર વર્ષે બાળકોના શિક્ષણ અને વિકાસ માટે નવીન શૈક્ષણિક સાધન સામગ્રીનું નિર્માણ સાતત્યપૂર્ણ રીતે કરવામાં આવે છે તેમ ૨૦૨૫-૨૬ દરમ્યાન નીચે મુજબની વિશેષ શૈક્ષણિક સાધન સામગ્રી વિકસાવવામાં આવી હતી.

ભારતનું બંધારણ બાળકો સમજી શકે તે માટેની પ્રવૃતિઓના મેન્યુઅલ, કિશોરી સંમેલનની પ્રવૃતિઓના મેન્યુઅલ, સર્જનાત્મકતા કૌશલ્ય વિકાસના મેન્યુઅલ, આપણી જીવનશૈલી વાર્તા, બાયોડાયવર્સીટી, જીવન કૌશલ્યો અંગેની પ્રવૃતિઓના ગુજરાતી, હિન્દી, અંગ્રેજી મેન્યુઅલ, નાના બાળકો માટે ટપકા જોડો, કાપો-ચોંટાડો-રંગપુરો અને મઝાની ડિઝાઇન પુસ્તિકાઓ ઉપરાંત વિવિધ પ્રદર્શનો તથા ખેલ ખેલ મે – શૈશવની પ્રવૃતિઓ શુભેચ્છકો સુધી નિયમિત રીતે પહોંચે તે માટે ત્રિમાસિક ન્યૂઝલેટર શરૂ કરવામાં આવ્યું છે.

સ્વયંસેવક / પ્લેસમેન્ટ

૧. યુ.એસ.એ, શિકાગોથી સ્કૂલમાં અભ્યાસ કરતી આશની તા.૧૦-૦૬-૨૫ થી તા.૨૬-૦૬-૨૫ દરમ્યાન સમાજકાર્ય અનુભવના ભાગરૂપે શૈશવના ભાવનગરના કાર્યક્ષેત્રમાં જોડાઈ બાળકોને અનેક પ્રવૃતિઓ કરાવી હતી.

૨. અમેરિકન ઈન્ડિયા ફાઉન્ડેશન વોલન્ટીયર યુએસએના ડેકીબહેન ૨૭ સપ્ટે. થી ૯ મહિના માટે શૈશવ સંસ્થા સાથે ડેડીયાપાડા પ્રોજેક્ટમાં જોડાયા હતા.

૩. ભાવનગરની શામળદાસ આર્ટસ કોલેજના ૧૪ વિદ્યાર્થી ભાઈઓ – બહેનો સામાજિક સેવાના ભાગરૂપે તા.૧૮-૧૨-૨૫ થી ૧૧-૦૧-૨૬ દરમ્યાન અને ૫ વિદ્યાર્થી ભાઈઓ તા.૨૧-૦૧-૨૬ થી ૧૧-૦૨-૨૬ દરમ્યાન પ્લેસમેન્ટ પર જોડાઈ સામાજિક કાર્યનો અનુભવ મેળવ્યો હતો.

૪. દાણી ફાઉન્ડેશન, કપડવંજના સ્પોર્ટ્સ ફેલો આશીષભાઈ જાન્યુઆરી થી માર્ચ'૨૦૨૬ – 3 મહિનાની ફેલોશીપ તાલીમ માટે શૈશવમાં જોડાયા હતા.

૫. મુંબઈની MKES કોલેજની વિદ્યાર્થીનીઓ લબ્ધિબહેન અને ઝીલબહેન અભ્યાસના ભાગરૂપે શૈશવના ડેડીયાપાડા કાર્યક્રમમાં ૩૦ નવેમ્બરથી ૧૫ દિવસ માટે જોડાયા હતા.

૬. સૂર્યોદય એમ.એસ.ડબ્લ્યુ કોલેજના વિદ્યાર્થીની પૂનમબેન અગ્રાવત તા.૨૫-૦૭-૨૫ થી ૨૪-૦૮-૨૫ દરમ્યાન પ્લેસમેન્ટ પર જોડાયા હતા.

૭. શ્રી નંદકુવરબા મહિલા કોલેજના એમ.એસ.ડબ્લ્યુના ૬ વિદ્યાર્થીની બહેનો તા.૧૮-૦૬-૨૫ થી ૧૭-૦૭-૨૫ દરમ્યાન અભ્યાસના ભાગરૂપે પ્લેસમેન્ટ પર જોડાયા હતાં.

૮. જે.કે.સરવૈયા કોલેજના બી.એસ.ડબ્લ્યુ અભ્યાસક્રમની ૨ વિદ્યાર્થી ભાઈ-બહેન તા.૧૦-૧૨-૨૫ થી ૦૯-૦૧-૨૬ દરમ્યાન પ્લેસમેન્ટ પર જોડાયા હતાં.

વિશેષ મુલાકાત :

- નોર્વેના જેટીલ ઉટને જેઓ સાયકલયાત્રી ઉપરાંત મ્યુ. કાઉન્સિલર તથા રોટેરિયન છે અને ભારતના ચાહક છે, અને બેંગ્લોર કન્સર્ન ફોર વર્કિંગ ચિલ્ડ્રન સંસ્થાના વિશેષ શુભેચ્છક છે તેઓ ૧૩ થી ૧૭ એપ્રિલ દરમ્યાન શૈશવ સંસ્થાની ભાવનગર તથા ડેડીયાપાડા વિસ્તારની પ્રવૃતિઓ નિહાળવા મુલાકાત લીધી હતી.
- ટીચ ફોર ઇન્ડિયાના નેહાબેન ગુર્જર શૈશવ બાળદોસ્ત ફેલોશિપ કાર્યક્રમના આયોજનમાં વિશેષ મદદ કરી રહ્યા છે તેઓએ આ વર્ષ દરમ્યાન સંસ્થાની ત્રણેક વાર મુલાકાત લઈ કાર્યકરો સાથે મીટીંગ ઉપરાંત વિચાર ગોષ્ઠી કરી હતી.
- ૧૭ સપ્ટેમ્બરના રોજ ઇટાલીની મિલાન યુનિવર્સિટીના સ્નાતક / અનુસ્નાતક કક્ષાના ૧૮ વિદ્યાર્થીઓ અને ૩ ફેકલ્ટી મેમ્બર શૈશવની પ્રવૃતિઓ સમજવા ભાવનગરની મુલાકાતે આવ્યા હતા.
- મૂળ ભાવનગરના પણ યુએસએ વસતા કમલભાઈ વોરા શૈશવની પ્રવૃતિઓ સમજવા ૪ ડિસેમ્બર'૨૫ના રોજ શૈશવની મુલાકાતે પધાર્યા હતા.
- દાણી ફાઉન્ડેશન કપડવંજના ૧૫ સ્પોર્ટ્સ ફેલો તથા ફેકલ્ટી મેમ્બર શૈશવની પ્રવૃતિઓ નિહાળવા ૭ ઑક્ટોબર'૨૫ ના રોજ ભાવનગરની મુલાકાતે આવ્યા હતા.
- ૯ – ૧૦ ડિસેમ્બર'૨૫ ના રોજ આનંદી સંસ્થાના પંચમહાલના ૩૦ કાર્યકર ભાઈઓ બહેનો શૈશવની આરણ્યક કાર્યક્રમની પ્રવૃતિઓ જોવા – સમજવા ડેડીયાપાડાની મુલાકાત લીધી હતી.
- ૨-૩ ડિસેમ્બર'૨૫ ના રોજ શૈશવને નવી મોબાઈલ સ્કૂલવાનનો આર્થિક સહયોગ કરનાર સંસ્થા એએસઇડીના દેવાશીષભાઈએ ડેડીયાપાડાની મુલાકાત લીધી હતી.
- જલગાંવ સ્થિત મહાત્મા ગાંધી સંસ્થાના ૩૦ વિદ્યાર્થી ભાઈઓ – બહેનો તથા ફેકલ્ટી મેમ્બર શૈશવના ડેડીયાપાડા સ્થિત કાર્યક્રમને જાણવા સમજવા મુલાકાતે આવ્યા હતા.

ચાલો આપણે મળીએ પરિવર્તન તરફ આગળ વધતાં બાળકો પૈકીના કેટલાક બાળકોને!:-

- ભાવનગરના એક મફતનગરની એ દીકરી. ઘરના ભાઈ-બહેનોમાં સૌથી મોટી, ભણવામાં હોંશિયાર પણ કુટુંબનું વાતાવરણ કલુષિત. માતા-પિતાના પણ ઝઘડા થાય. ઘરમાંથી પ્રેમ – હુંફ ના મળે. તે દીકરી ઘરની બહાર કોઈ છોકરા તરફ આકર્ષાઈ !
  એ વિસ્તારમાં શૈશવની પ્રવૃતિઓમાં પણ જોડાય. કાર્યકર સાથે વાત કરે ! ઘરની ફરિયાદ કરે. "ઘરમાં મને કોઈ સાચવતું નથી – ભેદભાવ કરે છે." તેના મમ્મી પણ કાર્યકરને ફરિયાદ કરે : "અમારું કહેલું કરતી નથી. અમારું માનતી જ નથી. ચિઠ્ઠી લખ્યા કરે છે – મારે મરી જવુ છે ! બોલો, બહેન અમે શું કરીએ !
  આમ કુટુંબ અને તે દીકરી વચ્ચે ઘર્ષણ થયા કરે. આત્મહત્યા કરવાની ધમકીઓ સૌને ચિંતા કરાવે ! કાર્યકરે તેની બરાબર સંભાળ લેવાની શરુ કરી, માતા સાથે વાર્તાલાપ વધાર્યો અને બીજી તરફ કાઉન્સીલરની મદદ મેળવી, સમય વીતતો ગયો, લગભગ ત્રણ – ચાર મહિનાના સમયગાળા પછી તેના વર્તન વ્યવહારમાં ફેરફારદેખાવા લાગ્યા. હવે અપશબ્દ બોલવા કે આત્મહત્યાની ધમકીઓ બંધ થઇ. પ્રવૃતિઓમાં અગ્રેસર થઇ ભાગ લે, બીજાને મદદરૂપ થાય.
  ઘરમાં માતા અને અન્ય ભાઈ – બહેનો સાથેનું વર્તન પણ બદલાયું. ઘરમાં હવે ઘણી મદદ કરવા લાગી છે. પિતા સાથે રહેતા નથી એટલે આમ પણ માતા પર બાળકોનો ભાર વિશેષ એટલે માતા પણ સતત તણાવમાં જીવે આ બધું જ સમજીને દીકરી અને માતા સાથે વિશેષ સમજાવત અને વાતો કરવાથી, સંબંધ રચવાથી ફેરફાર આપવા લાગ્યો !
- હવે તો કંઇક બનવું છે. બાલ્સેનાની ચૂંટણીમાં ઉભા રહી નેતૃત્વ કરવું છે.
- શૈશવ દ્વારા આયોજિત મહિલા સંમેલાનમાં એ માતાએ પોતાની દીકરીમાં આવેલા પરિવર્તન ની વાત કરી સૌને અપીલ કરી હતી કે તમારા બાળકોને બાલ્સેનામાં જોડો. અહિ બાળક સચવાશે.
- ભાવનગરના એ વિસ્તારના બાળકો શહેરમાં અલગ અલગ સ્થળે ભીખ માંગવા આવે. કેવળ કાયદાથી કામ નહી ચાલે તેમના વર્તન-વ્યવહાર અને સામાજીકરણને ધ્યાનમાં લઇ લાંબાગાળાનું કાર્ય કરવું જરૂરી લાગતા તે વિસ્તારમાં બાળકો સાથે શિક્ષણ સર્વાંગી કેળવણીનું કાર્ય શરુ કર્યું. શ્રધ્ધાથી કાર્ય કરીએ તો પરિણામ મળે! એ વિસ્તારની બે દીકરીઓને તેના દાદી ભીખ મંગાવવાની પ્રવૃત્તિ કરે, કાર્યકરે તેઓની સમજાવટ શરુ કરી, ફેલોઅપ સતત કરે, દાદી બળજબરીપૂર્વક ભીખ માંગવા લઇ જાય, કાર્યકરે પ્રેમથી સમજાવટ ચાલુ રાખી, સલામતીની વાત કરી, કાયદાની વાત કરી, ભણવાથી શું થઇ શકે તેનું મહત્વ સમજાવ્યું!
  વાલી સમજ્યા -દાદી સમજ્યા, વિશેષ કરીને સલામતીની ગંભીરતાને સમજ્યા. બંને બહેનો હવે નિયમિત શાળામાં જાય છે. તેઓ નિયમિત અભ્યાસ કરે તે માટે તે વિસ્તારના આપણી સાથે પ્રવૃત્તિઓમાં જોડતા બાળકો પણ કાળજી લઇ રહ્યાં છે.
  આમ બે દીકરીઓ ભીખ માંગવાનું છોડી અધિકાર સાથે ભણવા માટે સંકલ્પબદ્ધ થઇ છે.
  આવા બાળકો સાથે કાળજી અને પ્રેમપૂર્વક સંવાદ સાધીને જિંદગીના સાચા રાહ તરફ અગ્રેસર થાય તે માટેના પ્રયત્નોને સાતત્યતાથી કરતા રહેવાના છે.
- આશ્રમશાળામાં ચોથા ધોરણમાં ભણતો આરવ ખૂબ ચંચળ, તોફાની અન્ય બાળકો સાથે દાદાગીરી કરે અને એક જગ્યાએ શાંતિથી બેસે જ નહી! કાર્યકરે માટે પડકાર બની ગયો.. એક-બે અઠવાડિયા તો પસાર થઇ ગયા.. શું કરવું?
- સામાન્ય રીતે આ પ્રકારના બાળકોને સૌ દૂર રાખે અથવા જવાબદારી ના આપે! અહિંયા કાર્યકરે આરવમાં વિશ્વાસ મૂકી જવાબદારીઓ આપી કાર્યમાં સહભાગી બનાવ્યો.. બાળકોને ભેગા કરવા, સાધન સામગ્રીનું વિતરણ કરવું.. એક નાનકડો પ્રયત્ન સાતત્યપૂર્ણ અને આરવને અનુભવ થયો કે કોઈક મારામાં વિશ્વાસ ધરાવે છે! આરવની ચંચળતા અને તોફાન ઓછા થતા ગયા, સ્વસ્થતા સાથે કાર્યમાં સહભાગી થવા લાગ્યો! આજે હવે આરવ સવારે સમયસર તૈયાર થઇ કોઈ કહે તે પહેલાં જ પ્રવૃતિમાં જોડાઈ જાય, પ્રવૃત્તિ પૂરી થાય ત્યાં સુધી ઉત્સાહથી સહભાગી થાય, ધીમે ધીમે કરતાં તેના શૈક્ષણિક સ્તરમાં ખાસ્સો સુધારો થતો ગયો. આરવનો આ બદલાવ આપણને શીખવે છે કે બાળકને મેનેજ નથી કરવાના તેનામાં વિશ્વાસ મુકવાનો છે. કાવ્યા છઠ્ઠા ધોરણમાં હતી ત્યારે શૈશવની પ્રવૃતિઓ સાથે જોડાઈ, શરમાળ અને ખૂબ જ ઓછુ બોલે, બીજાની હાજરીમાં બોલી ના શકે! એમાં ય વળી છોકરાઓની હાજરીમાં વિશેષ અસહજતા અનુભવે. જો કે આમ તો એ હોંશિયાર પણ નેતૃત્વ લેવાનું ટાળે!જો કે ધીમે ધીમે કાવ્યામાં બદલાવ આવી રહ્યો હતો. આ વર્ષે તે ધોરણ સાતમાં આવી. એક બદલાયેલી કાવ્યા દેખાઈ રહી! હવે તે દરેક પ્રવૃતિઓમાં સક્રિયપણે જોડાય. જૂથ પ્રવૃતિઓને લીધે છોકરા-છોકરીઓના મીક્સ જૂથમાં સાથે હોય, હવે તે સહજ પણે સૌની સાથે હળીમળી રહી હતી. પોતાની વાત તો મૂકે પણ અન્યની વાતને ધ્યાનથી સાંભળે.
- એનો યાદગાર અનુભવ એ છે કે જ્યારે મોબાઈલ રીસોર્સ સેન્ટર – વાનમા, એસી બસમાં બેસવાનું, ટીવી જોવાનું, લેપટોપ પર શીખવાનું, જાત-જાતની પઝલની રમતો ઉકેલવાની..... આ પ્રક્રિયા તેના માટે આનંદ અને મઝાની થવી લાગી. પઝલ સૌથી પહેલા તે ઉકેલે! બસમાંથી નીકળતા ફોલ્ડીંગ સ્ટેજ પર મિત્રો સાથે પરફોર્મન્સ કરે.. આમ એક શરમાળ, ડરતી છોકરી હવે પોતાનામાં વિશ્વાસ રાખતી, નવું કરવા-નવું શીખવા, ડર વગર પોતાની અભિવ્યકિત કરવી, સક્રિય રીતે સહભાગી થતી કાવ્યાનું આ પરિવર્તન સાક્ષીભાવે નિહાળી રહેલાં કાર્યકરો માટે સુખ:દ અને આનંદનો અનુભવ બની રહ્યો.

વર્ષ ૨૦૨૫-૨૬માં મળેલ સ્થાનિક દાનની યાદી

ક્રમ	નામ	ગામ	રકમ
૧	મેરાકી કોમ્યુનિકેશન પ્રા. લી.	બેંગલોર	૧૧,૦૦,૦૦૦
૨	રમેશભાઈ કચોલીયા	મુંબઈ	૧૦,૦૦,૦૦૦
૩	પેન્ટાગોન ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટ	મુંબઈ	૬,૪૮,૦૦૦
૪	ઘાટકોપર એજ્યુકેશન સોસાયટી	મુંબઈ	૩,૦૦,૦૦૦
૫	સ્ટીલકાસ્ટ લિમિટેડ	ભાવનગર	૨,૦૦,૦૦૦
૬	લીલાવતી આર શાહ મેડિકલ રિલીફ ટ્રસ્ટ	મુંબઈ	૨,૦૦,૦૦૦
૭	શચિ ફાલ્ગુનભાઈ શેઠ	ભાવનગર	૧,૫૦,૦૦૦
૮	કિશોરભાઇ પી મિસ્ત્રી	વડોદરા	૧,૦૦,૦૦૦
૯	ગૌરીબેન બાબુભાઈ પટેલ	અમદાવાદ	૪૫,૦૦૦
૧૦	મહેન્દ્રભાઇ જસવંતરાય પારેખ ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટ	મુંબઈ	૨૫,૦૦૦
૧૧	ફુલચંદ પી તંબોળી ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટ	ભાવનગર	૨૫,૦૦૦
૧૨	રામચંદ્રભાઈ પંચોલી	સણોસરા	૧૫,૦૦૦
૧૩	ભાઈચંદ એમ મહેતા ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટ	મુંબઈ	૧૫,૦૦૦
૧૪	હરસુખ બી મહેતા ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટ	મુંબઈ	૧૫,૦૦૦
૧૫	નિલેશભાઈ કે બારોટ	ભાવનગર	૧૧,૧૧૧
૧૬	રેખાબેન પંકજભાઈ શાહ	મુંબઈ	૧૧,૦૦૦
૧૭	પારૂલ ફાલ્ગુન શેઠ	ભાવનગર	૧૧,૦૦૦
૧૮	મનોજભાઇ ડી આનંદપુરા	અંકલેશ્વર	૨૨,૦૦૦
૧૯	ડો. ભરતભાઇ એન પંચાલ	અમદાવાદ	૧૦,૦૦૦
૨૦	રાધિકાબેન હિંમતલાલ પટેલ ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટ	વડોદરા	૧૦,૦૦૦
૨૧	ડો. ભરતભાઇ એમ શાહ	અમદાવાદ	૫૦૦૦
૨૨	યજ્ઞેશ જે પટેલ	ગોધરા	૫,૦૦૦
૨૩	સાધનાબેન આર શાહ	અમદાવાદ	૨૫૦૦
૨૪	અરવિંદભાઇ દેસાઇ	વલસાડ	૧૦૦૦

DILIP R. SHAH & CO.
CHARTERED ACCOUNTANTS

BLOCK-I, FLAT NO. P-3 [1003]
INDRAPRASTHA TOWER, DRIVE IN ROAD, AHMEDABAD -380 052

AUDITOR'S REPORT

To The Trustees,
Shaishav Trust,
At. Ahmedabad

Opinion

We have audited the financial statements of the Shaishav Trust At. Ahmedabad. which comprise the balance sheet as at March 31, 2026. and the Income and Expenditure Account of the year then ended, and notes to the financial statements, including a summary of significant accounting policies.

In our opinion, the accompanying financial statements of the Trust prepared, in all material respects, in accordance with provisions of The Bombay Public Trust Act 1950.

Basis for Opinion

We conducted our audit in accordance with the Standards on Auditing (SAs) issued by ICAI. Our responsibilities under those Standards are further described in the Auditor's Responsibilities for the Audit of the Financial Statements section of our report. We are independent of the Trust in accordance with the Code of Ethics issued by ICAI and we have fulfilled our other ethical responsibilities in accordance with the Code of Ethics. We believe that the audit evidence we have obtained is sufficient and appropriate to provide a basis for our opinion.

Responsibilities of Management and Those Charged with Governance for the Financial Statements

Trustees are responsible for preparation of the financial statements in accordance with the Bombay Public Trust Act 1950 and for such internal control as management determines is necessary to enable the preparation of financial statements that are free from material misstatement, whether due to fraud or error.

In preparing the financial statements, trustees are responsible for assessing the Trust's ability to continue as a going concern, disclosing, as applicable, matters related to going concern and using the going concern basis of accounting unless management either intends to liquidate the Trust or to cease operations, or has no realistic alternative but to do so. Those charged with governace are responsible for overseeing the Trust's Finicial reporting process.

Auditor's Responsibilities for the Audit of the Financial statements

Our objectives are to obtain reasonable assurance about whether the financial statements as a whole are free from material statement, whether due to fraud or error, and to issue an auditor's report that includes our opinion. Reasonable assurance is a high level of assurance, but is not a guarantee that an audit conducted in accordance with SAs will always detect a material misstatement when it exists. Misstatements can arise from fraud or error and are considered material if, individually or in the aggregate, they could reasonably be expected to influence the economic decisions of users taken on the basis of these financial statements.

As part of an audit in accordance with SAs, we exercise professional judgment and maintain professional skepticism throughout the audit. We also:

(A) Identify and assess the risks of material misstatement of the financial statements, whether due to fraud or error, design and perform audit procedures responsive to those risks, and obtain audit evidence that is sufficient and appropriate to provide a basis for our opinion. The risk of not detecting a material misstatement resulting from fraud is higher than for one resulting from error, as fraud may involve collusion, forgery, intentional omissions, misrepresentations, or the override of internal control. Obtain an understanding of internal control relevant to the audit in order to design audit procedures that are appropriate in the circumstances, but not for the purpose of expressing an opinion on the effectiveness of the Trust's internal control.

(B) Evaluate the appropriateness of accounting policies used and the reasonableness of accounting estimates and related disclosures made by management.

(C) Conclude on the appropriateness of management's use of the going concern basis of accounting and, based on the audit evidence obtained, whether a material uncertainty exists related to events or conditions that may cast significant doubt on the Trust's ability to continue as a going concern. lf we conclude that a material uncertainty exists, we are required to draw attention in our auditor's report to the related disclosures in the financial statements or, if such disclosures are inadequate, to modify our opinion. Our conclusions are based on the audit evidence obtained up to the date of our auditor's report. However, future events or conditions may cause the Trust to cease to continue as a going concern.

We communicate with those charged with governance regarding, among other matters, the planned scope and timing of the audit and significant audit findings, including any significant deficiencies in internal control that we identify during our audit.

We also provide those charged with governance with a statement that we have complied with relevant ethical requirements regarding independence, and to communicate with them all relationships and other matters that may reasonably be thought to bear on our independence, and where applicable, related safeguards.

Report on Other Legal and Regulatory Requirements

Further to our this report, we report that the accounts are maintained regularly and in accordance with the provisions of the Act and the Rules;

A) receipts and disbursements are properly and correctly shown in the accounts;

B) The Cash balance and Vouchers in the custody of the manager or Trustee on the date of the audit are in the agreement with accounts;

C) All books, deeds, accounts voucher and other documents and records required by us were produced before us;

D) An inventory, certified by the trustee of the movables of the Trust has been maintained;

E) The Accountant Shri Aashish Raval & Trustee Falgun P. Sheth appeared before us and furnished the necessary information required by us;

F) No Property or Funds of the Trust were applied for any object or purpose other than the objects or Purposes of trust;

G) The amounts outstanding for more than one year are Rs Nill consist of Nil No of Accounts Nil and the amount written-off is Rs. Nil.

H) Tender were not invited for repairs or construction as the expenditure involved did not exceed Rs.5,000;

I) No money of the Public Trust has been invested contrary to the provisions of section 35;

J) No alienations of immoveable property has been made contrary to the provisions section 36

K) We have not noticed any special matter, found necessary to bring to the notice of deputy or assistant charity commissioner.

Place:- Ahmedabad
Date : 09-07-2026

For Dilip R. Shah & Co.
[Dilip.R.Shah.Prop]
Membership No : 030610
F R No : 102572W
Udin : 26030610OUMCXQ6892

અમે આભારી છીએ ....
અમારી નિયમિત પ્રવૃતિઓને ગ્રાન્ટ આપીને અમૂલ્ય મદદ કરનારના...

૧. ધી ગ્રીનકલીફ ફાઉન્ડેશન	**૨. ઇમ્પેકટ ફાઉન્ડેશન**
૩. આનંદ એન્જીનીયર્સ પ્રા.લી	**૪. અવેર ફાઉન્ડેશન**
૫. ઇન્ડિયા ડેવલપમેન્ટ સર્વીસસ (IDS)	**૬. વીલેજ અપલીફ્ટ**

FINANCIAL STATEMENT 2025-2026

EXPENDITURE	As on 31.03.26	As on 31.03.25
Establishment Expenses	4,70,815.39	3,49,707.65
Legal Expenses	1,00,000.00	1,48,000.00
Contribution to Charity Commi.	-----------	50,000.00
Expenses on the Object of the Trust	10,523,173.52	91,82,641.85
Income Tax	13,066,51.00	11,000,00.00
Amts. Tr. to reverse or specific Fund	2,87,727.32	3,10,459.77
Surplus carried over to Balance Sheet	24,89,438.14	10,67,494.65
Total	**1,51,77,805.37**	**1,22,08,303.92**

INCOME	As on 31.03.26	As on 31.03.25
Interest	35,56,998.53	35,36,459.00
Donation	1,403,611.00	3,23,000.00
Grant	10,085,691.84	82,27,439.92
Training & Workshop fees	1,31,504.00	1,21,405.00
Other Misc. Income	------	------
Total	**1,51,77,805.37**	**1,22,08,303.92**

Funds & Liabilities	As on 31.03.26	As on 31.03.25
Trust Funds or Corpus	15,70,581.00	15,70,581.00
Other Earmeeked Funds		
(a) Building Fund	1,12,78,343.40	1,12,78,343.40
(b) Non, Recurring	1,20,56,440.00	1,19,85,850.00
(c) Un Utilized Fund	31,75,036.65	28,87,309.33
(d) Aaranyak Project Fund	70,29,977.81	59,31,191.81
(e) Balsena Project Fund	78,14,764.12	80,27,414.12
Other Liabilities	43,88,171.86	42,68,813.86
Income & Expenditure Account	3,99,46,555.47	3,82,31,002.56
Total	**8,72,59,870.31**	**8,41,80,506.08**

ASSETS	As on 31.03.26	As on 31.03.25
Immovable Properties	99,35,903.00	99,35,903.00
Furniture & Fixture	11,418,684.00	93,47,342.00
Loan & Advance	6,300.00	6,300.00
Income Receivable	3,31,011.00	14,50,964.51
Cash & Bank Balance	6,55,67,972.31	6,34,39,996.57
Total	**8,72,59,870.31**	**8,41,80,506.08**

(A) નોંધણી	
• સંસ્થાનું નામ	• શૈશવ
• રજી. સરનામું	• આઈ,૧૦૦૩, ઇન્દ્રપ્રસ્થ, ડ્રાઈવઇન થિયેટર પાસે, થલતેજ રોડ, અમદાવાદ
• કાર્ય સ્થળનું સરનામું	• બ્લોક નં.૩, બીજો માળ, સરદાર પટેલ શોપીંગ સેન્ટર, સરદારનગર સર્કલ, ભાવનગર ફોન : (૦૨૭૮) ૨૫૬૮૫૬૧
• જાહેર સંસ્થા નોંધણી નં.	• F/3642/Ahmedabad
• સોસાયટી રજી. નં.	• Guj/3592/Ahmedabad
• ઇન્કમટેક્ષ એક્ટ મુજબ ૧૨(એ) રજીસ્ટ્રેશન	• AABTS0865NE202154
• ઇન્કમટેક્ષ એક્ટ મુજબ ૮૦ (જી) સર્ટી નં.	• AABT50865NF20214
• ઇન્કમટેક્ષ એક્ટ મુજબ પાન એકાઉન્ટ નં.	• AABTS0865N
• વિદેશી સહાય નોંધણી નં.	• 041980028
• સી એસ આર નોંધણી નં.	• CSR00000942
• મુખ્ય બેંકનું નામ અને સરનામું	• બેંક ઓફ બરોડા, મોખડાજી બ્રાંચ, ભાવનગર • IDBI બેંક વાઘાવાડી રોડ, ભાવનગર
• પરદેશના દાન માટે	• સ્ટેટ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા ન્યુ દિલ્હી બ્રાંચ
(B) સંસ્થાના ધ્યેય અભિગમની સ્પષ્ટતા અને પ્રતિબધ્ધતા	
• સંસ્થાના બંધારણ અને વિવિધ અહેવાલમાં	• સ્પષ્ટ અને દ્રઢ રજૂઆત
• કાર્યક્રમો અને પ્રવૃતિઓમાં રુપાંતર	• રજૂઆત સારી રીતે
• કાર્યકરો, સ્થાનિક લોકો તથા બાળકોમાં સ્પષ્ટતા અને સ્વીકૃતિ	• સભાન પ્રયત્નો
(C) વહીવટ અને સંચાલન સંચાલક મંડળના સભ્યો ટ્રસ્ટીઓ	• ટ્રસ્ટી મંડળની યાદી અલગથી આપી છે. • ટ્રસ્ટી મંડળમાં ૫૦% થી વધુ મહિલાઓ સભ્યો • ટ્રસ્ટી મંડળમાં સંસ્થાના સીનીયર કાર્યકર કાયમી આમંત્રિત • ટ્રસ્ટી મંડળમાં બે ટ્રસ્ટી સગા છે. • બોર્ડના કોઈપણ ટ્રસ્ટીને ટ્રસ્ટી તરીકે કોઈપણ પ્રકારના ભથ્થા ચૂકવવામાં આવતાં નથી. • વર્ષ ૨૦૨૫-૨૬ દરમ્યાન ટ્રસ્ટીમંડળની ૩ મીટીંગ યોજાઈ હતી.
(D) દરેક પ્રવૃતિઓ માટેના લક્ષ્યાંકો, સમીક્ષા અને સમયાંતરે મોનીટરીંગ	• દરેક વર્ષે સમગ્ર સ્ટાફ દ્વારા ત્રિમાસિક, છ માસિક, વાર્ષિક આયોજન તથા રીવ્યુ કાર્યની વહેંચણી, જવાબદારી તેમજ સુવ્યવસ્થિત રીતે અમલ ગુણવતા પર વધુ ભાર, નિયમિત રીપોર્ટીંગ • બહારના નિષ્ણાંતો તથા દાતા એજન્સીઓ દ્વારા કાર્યક્રમોની નિયમિત સમીક્ષા
(E) કાર્યકાર સલાહકાર જૂથ	• રચના થઇ છે / અનિયતકાલીન મીટીંગ થાય છે.
સંસ્થામાં વિવિધ નીતિ-માર્ગદર્શન	• સંસ્થાના વિઝન મિશન સ્ટેટમેન્ટ નિયમિત ચકાસવામાં આવે છે. • સંસ્થાના કાર્યકરો માટેની નીતિ નિયમોની માર્ગદર્શીકા છે.

- બાળ સુરક્ષા નીતિ છે / જેન્ડર નીતિ છે / સ્વંય સેવક નીતિ છે.
- એકાઉન્ટ, ખરીદી, સ્ટોર, ડેડસ્ટોક વિ. અંગેની નીતિઓ

- મહિલા સુરક્ષા સમિતિ, શિસ્ત સમિતિ, બાળસુરક્ષા સમિતિની રચના થઇ છે અને તેના સભ્યો સમયાંતરે બદલાતા હોય છે.

(F) માનવ સંસાધન

- વેતન અને કાર્યકરો

- પગાર ધોરણ પ્રમાણે કાર્યકરોની વહેંચણી (માર્ચ ૨૦૨૬ પ્રમાણે)

પગાર ધોરણ	ફૂલ ટાઈમ	પાર્ટ ટાઈમ	પુરુષ	સ્ત્રી	કુલ
૧૫,૦૦૦ થી નીચે	૭	૧	૩	૫	૮
૧૫,૦૦૦થી ૨૫,૦૦૦	૧૩	-	૬	૭	૧૩
૨૫,૦૦૦ થી વધુ	૭	-	૪	૩	૭
કુલ	૨૭	૧	૧૩	૧૫	૨૮

- હાલના કાર્યકરોએ સંસ્થામાં ગાળેલ વર્ષ

સંસ્થામાં ગાળેલ વર્ષ	પુરુષ	સ્ત્રી	કુલ
૩ થી ઓછા વર્ષ	૮	૧૦	૧૮
૩ થી ૫ વર્ષ	૨	૧	૩
૫ થી ૧૦ વર્ષ	-	૩	૩
૧૦ થી વધુ વર્ષ	૩	૧	૪
કુલ	૧૩	૧૫	૨૮

- નિમણુંક પત્રો
  - તમામને આપવામાં આવે છે.
- પી એફ, ગ્રેજયુઈટી, રજાઓ જેવા લાભો
  - નિયમ મુજબ તમામ કાર્યકરોને આપવામાં આવે છે.
- પર્સનલ એક્સીડન્ટ પોલિસી
  - તમામ કાર્યકરોની લેવામાં આવે છે.
- સ્ટાફ વેલફેર
  - સ્ટાફ વેલફેરની વિવિધ પ્રવૃતિઓ કરવામાં આવે છે.
- મીટીંગો
  - દર અઠવાડિયે કો-ઓર્ડીનેશન મીટીંગ
  - દરેક વિભાગોની અઠવાડિક મીટીંગ
  - લગભગ દર મહીને તમામ સ્ટાફની મીટીંગ
- કાર્યકરોની ક્ષમતાવર્ધન અને વ્યવસાયિક વિકાસ
  - ક્ષેત્રીય, રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય કક્ષાએ તાલીમ, કાર્યશિબિર અને કોન્ફરન્સમાં સહભાગી થવા દરેક સ્તરે પ્રોત્સાહન
  - ક્ષમતાવર્ધન માટે વાર્ષિક આયોજન મુજબ કાર્યકરોની વિવિધ તાલીમો
  - રસ-રુચિ અને અનુભવને આધારે કાર્ય બદલાવ અને નવા કાર્યમાં જવાબદારી-વિકાસની તકો આપવામાં આવે છે.

(G) જવાબદેહિતા અને પારદર્શિતા

- પ્રકાશનો
  - વાર્ષિક અહેવાલ દર વર્ષે પ્રકાશિત થાય છે.
- વાર્ષિક હિસાબો
  - દર વર્ષે પ્રકાશિત થાય છે.
- વેબસાઈટ
  - સંસ્થાની વેબસાઈટ હાલમાં નવેસરથી તૈયાર થઇ છે અને તેને વધુ અધતન બનાવવામાં આવી રહી છે.

(H) નાણાંકીય પાસાઓ

• બોર્ડ મિટિંગ વાર્ષિક બજેટ	• વાર્ષિક બજેટ અને નાણાંકીય સમીક્ષા દરેક મીટીંગમાં ચર્ચવામાં આવે છે.
• હિસાબી પધ્ધતિ	• સ્ટાન્ડર્ડ નિયમો અનુસાર અમલમાં
• નાણાંકીય લેવડ-દેવડ	• દરેક નાણાંકીય લેવડ-દેવડ અંગે બીલ / રસીદ વિ. સાથે ચોકસાઈપૂર્વક અમલમાં
• હિસાબી મોનીટરીંગ	• દર ત્રણ મહિને ઓડીટ થાય છે, તેમજ વાર્ષિક ઓડીટ અને હિસાબો પ્રકાશિત કરવામાં આવે છે. ઓડીટર : શ્રી દિલીપભાઈ આર શાહ એન્ડ કું. એ/૨૧, અજન્ટાકોમ સેન્ટર, બીજો માળ, આશ્રમ રોડ, અમદાવાદ
• બાહ્ય નિષ્ણાંતો દ્વારા મૂલ્યાંકન	• અત્યાર સુધીમાં પાંચ વાર મૂલ્યાંકન કરવામાં આવ્યું છે. • શૈશવ Give India / Guidestar સાથે નોંધાયેલ છે અને સભ્યપદ ધરાવે છે.
• વિદેશ નાણાંકીય સહાય, આવકવેરા ચેરીટી કમિશ્નર શ્રી વિ. કાયદાઓની જરૂરીયાતો	• આ અંગેના કાયદાઓનું મહદ અંશે ચૂસ્ત પાલન કરવામાં આવે છે. • હિસાબો નિયમિત રીતે સરકારમાં આપવામાં આવે છે.
• વિવિધ અવોર્ડનો સ્વીકાર	• સંસ્થા વતી સ્વીકાર
• હવાઈ મુસાફરી	• વર્ષ દરમ્યાન રાષ્ટ્રીય હવાઈ મુસાફરી કરવામાં આવી છે અને તેનો ખર્ચ સંસ્થાના પ્રોજેક્ટ હેઠળ કરવામાં આવ્યો છે.

ટ્રસ્ટી મંડળ

શ્રી ફાલ્ગુન શેઠ	**ડો. પંકજ શાહ**	**શ્રી સંજય દેસાઈ**
શ્રી પારૂલ શેઠ	**ડો. એસ. શ્રીધર**	**શ્રી સંગીતા કરકેરા**
શ્રી નિમિષા દેસાઈ	**શ્રી અનિતા શાહ**	**ડો. પારસ મહેતા**

સંસ્થા મુખ્ય કાર્યાલય :

શૈશવ

બ્લોક નં. 3, બીજે માળે, બી-વિંગ,
સરદાર પટેલ મ્યુનિ. શોપીંગ સેન્ટર,
સરદારનગર સર્કલ, ભાવનગર - ૩૬૪ ૦૦૧
ફોન : ૦૨૭૮ - ૨૫૬૮૫૬૧, ૯૩૭૬૪૨૮૫૬૨
E-mail : info@shaishavchildrights.org
Web: shaishavchildrights.org

નર્મદા જિલ્લા કાર્યાલય :

આરણ્યક કાર્યક્રમ

C/o શ્રી અંબાલાલ પ્રજાપતિનું મકાન, શ્રીરંગકૃપા, શાંતિનગર,
જય ગુજરાત ભજીયા હાઉસ વાળા ખાચામાં,
તા. ડેડીયાપાડા, જિ. નર્મદા
ફોન : ૭૦૧૬૫૬૧૨૨૮

- સંસ્થાને મળતું દાન ઈન્કમટેક્ષ એક્ટ હેઠળ ૮૦ (જી)(૫) મુજબ ૫૦ % કરમુક્તિને પાત્ર છે.
- સંસ્થાને વિદેશી સહાય મેળવવા માટે જરૂરી મંજૂરી મળેલી છે.

બાલસેના - પ્રવૃત્તિ ફોટોગ્રાફ્સ ભાવનગર વેકેશન શિબિર

વિશ્વ રમત દિવસ

બાલસેના - નિવાસી શિબિર

વન -ડે તાલીમ

બાલસેના - ચૂંટણી પ્રક્રિયા

ચાઈલ્ડ રાઈટ વીક

બાલસેના તહેવારની ઉજવણી

બાલસેના વાર્ષિકોત્સવ

બાલસેના - કિશોરી સંમેલન

બાલસેના - બાળકો દ્વારા વિવિધ કાર્યક્રમ

બાલસેના - બાળમેળા

બાલસેના કિશોરાવસ્થા જાગૃતિ કાર્યક્રમ

૬ નેશનલ કન્સલટેશન મદુરાઇ ખાતે બાલસેનાના બાળકોનું પ્રતિનિધિત્વ

શૈશવમાં આવેલ વોલેન્ટીયર્સ દ્વારા બાળકો સાથે પ્રવૃતિઓ

બાલસેનાના બાળકોનું ગુજરાત બાલમંચમાં પ્રતિનિધિત્વ

બાલસેના દ્વારા સ્કૂલ પ્રવૃતિઓ

બાલસેના દ્વારા એક્સપોઝર વિઝિટ

શૈશવની મુલાકાતે વિવિધ ફાઉન્ડેશન અને સંસ્થાઓના પ્રતિનિધિઓ

આરણ્યક

આરણ્યક

આરણ્યક

શૈશવ ટીમ

શૈશવની મુલાકાતે ઇટલી - મિલાન યુનિ. ના વિદ્યાર્થીઓ

શૈશવ સ્ટાફ ટ્રેનિંગ, સ્ટડી ટુર, એક્સપોઝર વિઝિટ

જીવીએ ત્યાં સુધી શીખીએ....

- રામકૃષ્ણ પરમહંસ